

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ

Institut mezioborových studií Brno

Brněnská dimenze evropanství

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Vedoucí bakalářské práce:
PaedDr. Lenka Rogožanová**

**Vypracovala:
Mgr. Lenka Minaříková**

Brno 2006

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Brněnská dimenze evropanství“ zpracovala samostatně a použila jen takovou literaturu, prameny a zdroje, které uvádím v oddílu Literatura jako součást této práce.

V Brně 1. října 2006

.....

Mgr. Lenka Minaříková

Poděkování

Děkuji paní PaedDr. Lence Rogožanové za odborné vedení mé bakalářské práce, cenné rady a citlivé pokyny ke zlepšení formy i obsahu.

Zvláštní poděkování patří všem, kdo se zúčastnili mého původního výzkumu a přispěli tak k novým poznatkům o městě, které je naším společným domovem.

Nejenom za jazykovou korekturu textu vděčím své mamince - paní PhDr. Aleně Šimkové, CSc. S technickým řešením práce mi významně pomohli pánové Ing. Jan Vacík a Ing. Tomáš Zavadil, které na tomto místě uvádím s láskou v abecedním pořadí.

Velice si vážím podpory všech svých blízkých, zejména spolehlivosti jejich poradního hlasu v případě mých pochybností.

Ocením komentáře čtenářů a upozornění na případné chyby, kterých jsem se, zajisté nerada, dopustila.

Mgr. Lenka Minaříková

OBSAH

Úvod	2
1. Člověk a jeho původ	6
1.1. Čas a prostor – historický a geografický rozměr lidského rodu	8
1.2. Kořeny a křídla – uspokojování lidských potřeb	9
1.3. Různorodost a proměnlivost jako evoluční pozitivum	11
2. Co je a co není Evropa	13
2.1. Kdo je a kdo není Evropanem	15
2.2. Evropocentrismus a rasismus	16
2.3. Úkoly výchovy a vzdělání v globálním kontextu	18
3. Brněnská lokalita	20
3.1. Brno jako specifické prostředí	22
3.2. Hlasy brněnských institucí na téma humanita	25
3.3. Hlasy brněnských jednotlivců na téma humanita	27
4. Emocionální vzdálenosti současných obyvatel Brna	
 k vybraným evropským státům a k Evropské unii	28
4.1. Původní výzkum s fotodokumentací	29
4.2. Výsledná zjištění	44
4.3. Další zajímavá zjištění	45
Závěr	48
Resumé	50
Anotace	51
Klíčová slova	51
Literatura a prameny	53
Přílohy	56

Úvod

*Kde domov můj,
kde domov můj?
Voda hučí po lučinách,
bory šumí po skalinách,
v sadě skví se jara květ,
zemský ráj to na pohled!
A to je ta krásná země,
země česká, domov můj,
země česká, domov můj!*

(česká národní hymna)

Hledání je činností, která nás provází po celý život. Od kolébky až po hrob stále něco, či někoho hledáme, nejčastěji sami sebe, lásku, svou vlastní představu ráje. Je dobře možné, že pro národ Čechů je tento povahový rys typičtější než pro jiné národnosti, vždyť naše hymna je toho dokladem.

Při hledání tématu bakalářské práce mne inspirovala zkušenost, že jakkoliv vzdálené obzory jsme schopni obsáhnout (např. rozborem svých přímých zážitků z cizích zemí, vlastní fantazií a myšlenkami, které se dotýkají mimozemských prostorů, vesmírných galaxií, aj.), přesto nás vždy nejvíce a nejhlouběji zasahuje kontakt s prostředím, které je pro nás nejbližší ve smyslu nejen teritoriálním, ale i emocionálním – spojení s naším domovem.

Ve své bakalářské práci jsem proto svoji energii zaměřila na zkoumání vzorku obyvatel města Brna, které je pro mne bydlištěm, citovým zázemím a duševním přístavem. Zajímaly mě zejména otázky: Jak vnímají Brňané své město? Jak hodnotí své vztahy k sousedním státům? Souvisejí jazykové kompetence jejich nositelů s emocionálním vyladěním k vybraným evropským státům? Jak obyvatelé Brna zvnitřňují skutečnost, že je naše republika již více než dva roky včleněna do struktury Evropské unie?

Informace pro svou bakalářskou práci jsem čerpala zejména přímým kontaktem s občany města Brna.. Zvolila jsem vlastní konstrukci dotazníku, oslovila jsem vybrané brněnské instituce a organizace, jejichž náplní je rozvoj kultury v tomto městě, a co největší počet jednotlivců. Při práci s dotazníkem a v rozhovorech s respondenty jsem nasbírala určité množství poznatků. Svoji pracovní hypotézu jsem konfrontovala s konkrétními výsledky bádání. Hlavní metodou práce je obsahová analýza získaných poznatků z původního výzkumu a rozbor pramenů, které uvádím v závěru své bakalářské práce.

První kapitola dokumentuje můj trvalý zájem o člověka a nutnost komplexního pohledu na něj, který by měl obsáhnout nejen svět materiálních záležitostí, ale zejména oblast intelektuální a emocionální. Pojednávám o člověku v prostoru, respektive v prostředí, a také ve vztahu k času. Uvádím naplňování potřeb jedince jako významnou souvislost pro identifikaci s prostředím po stránce geografické, resp. geopolitické, vztah lokalizace a komunikace. Velký význam přikládám míře uspokojování potřeb v daném čase na daném místě, tím i sympatiím, antipatiím k prostředí, kde buď člověk/ sociální skupina setrvává, nebo odkud se přemísťuje jinam. Zdůrazňuji potřebu kontinuálního a odpovědného mapování lidstva k získání takových vědomostí o člověku, které mohou sloužit jako předpoklad k úspěšnému sociálně pedagogickému působení v globálním kontextu.

Druhá kapitola je věnována Evropě – nejmenšímu kontinentu planety Země a jejím obyvatelům. Identifikace s evropanstvím nesouvisí s místem narození, ale s nalezením sebe sama, své identity, s občanstvím, které má rozměr emocionální a seberealizační. Identita souvisí se zvládnutím komunikace, národní identita je zvládnutím komunikace se sousedy. Připomínám na tomto místě v Evropě bolestně prožitá a prožívaná témata z oblasti sociální patologie, jakými jsou rasismus a často podceňovaný evropocentrismus. Zamýšlím se nad úkoly v oblasti výchovy a vzdělání, které by měly být společné celému lidstvu bez ohledu na teritoriální, sociální, etnické a jiné hranice. Rok 2007 byl Evropskou unií vyhlášen Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny.

Ve třetí kapitole se vyznávám ze své lásky a obdivu k městu Brnu, jeho originálnímu charakteru, který odolá síle, jeho nedobytnosti, jdete-li se na něj po zlém, a jeho schopnosti plynule a svobodně vstřebávat a transformovat nejrůznější vlivy a tendence, jdete-li na něj po dobrém. Spojením hlasů jednotlivců a institucí, které komunikují na téma humanita, vzniká dobře vyladěný kánon, polyfonní souznění jako zajímavá šance proměnit problémy na výzvy, transformovat negativa na pozitivita.

Kapitola číslo čtyři opodstatňuje volbu názvu bakalářské práce. Původnímu výzkumu obyvatel města Brna a měření jejich konkrétních kvalit jsem se věnovala téměř devět měsíců, a tím se vysvětlují city téměř mateřské. Předkládám charakteristiku respondentů a konkrétní zjištění, která se týkají sympatií a antipatií k vybraným evropským státům a k Evropské unii, jejíž jsme součástí. Dovolila jsem si použít termín vlastní termín **emocionální vzdálenost**, kdy pozitivní a negativní vyladění obrazně převádím na kvantitu, tj. vzdálenost, resp. blízkost, tedy hodnotu, kterou je nutné poznat a pochopit, aby mohla být udržována a optimálně zkracována vzájemným porozuměním. Všímám si jak hodnot, které jsou průměrnými hodnotami naměřených dat, tak i takových výsledků, které se od průměrů výrazně odlišují. "

Co se týká použitých metod a technik při zpracování bakalářské práce, snažila jsem se maximálně uplatnit svoji původní kvalifikaci – vědomosti z historie a výuky cizích jazyků a svůj neutuchající zájem o rozvoj komunikačních příležitostí ve svém okolí. Od sebereflexe ve smyslu antického hesla „Poznej sama sebe!“ se odvinul můj pokus o získání dostatečně reprezentativního vzorku obyvatel města Brna formou dotazníku v kombinaci s rozhovorem. V případě, že mi byl udělen souhlas respondenta, byla pořízena také fotodokumentace. Strukturovaný dotazník poskytl dostatečný prostor pro sdělování jak pozitivních emocí, tak i obav a záporně laděných citů, které – nejsou-li správně zpracovány – mohou působit jako podhoubí patologického chování jedinců a extremistických hnutí. Prezentace šetření je pro názornost zachycena pomocí tabulek a grafů, které jsou přímou součástí bakalářské práce v kapitole číslo 4.

Přílohou bakalářské práce je fotoalbum tváří současných obyvatel města Brna. Toto fotoalbum jednak zvyšuje věrohodnost výzkumu, zejména však tvoří zásadní argument pro ty, kteří slovům nevěří: Brno tady a teď se zrcadlí v podobě těch, kteří se s ním identifikují!

V závěru bakalářské práce se vyslovuji k možnostem praktického použití výsledků svého bádání a k plánům, jak tento výzkum rozšířit v rámci dalšího studia. Nabízí se i nový úhel pohledu, kterým bych mohla zhodnotit své snažení v oboru aplikované psychologie. Kriticky se vyslovuji k jistému zkreslení výzkumné práce a zcela nekriticky doznávám, že pro mne celý proces sbírání dat, jejich analýzy a interpretace představovaly veliké potěšení a nemalou útěchu ve chvílích, kdy jsem se necítila dobře.

Tato bakalářská práce je realizací mého rozhodnutí přispět k poznání současných obyvatel města Brna, uskutečněním původního výzkumu o představách, cítění a vazbách Brňanů k jimi uvědomovanému sociálnímu prostředí v pojetí lokálním a globálním. Cílem práce je dosažení nových poznatků, jejich pochopení a další příležitost pro rozvoj myšlenkového a citového bohatství člověka tady a teď, potenciálu dobra v bytosti, kterou by bylo možné označit jako **Homo sapiens sapiens brunensis**.

1. Člověk a jeho původ

Člověk je obyvatelem Země a dosavadní vědecká fakta nás ujišťují o tom, že jinde, než právě na třetí, Slunci nejbližší planetě, se život v lidské podobě nenachází.

Přesto, nebo právě proto, lidé po kontaktu s mimozemskými bytostmi touží a setkávají se s nimi alespoň ve své fantazii, snech, představách a prostřednictvím filozofie, náboženství, magie, v umění a v literatuře – jde o archetypy mytologické, pohádkové nebo motivy z oblasti sci-fi. Proč? – odpověď může a nemusí být snadná. V prvním případě se zdá být jasné, že každý člověk prahne po tom, aby byl lepší, než jaký právě je. Druhý způsob odpovědi se může jevit jako alibistický, je to jen prostá konstatace toho, že o člověku toho zatím víme velice málo.

František Koukolík nazval jednu ze svých mnoha publikací „Mravenec a vesmír“, mistrně tak zasadil svůj zájem o člověka přímo do středu těchto kategorií, když velmi dovedně spojil obrazy miniaturních rozměrů (důležitost dění, které je lidským okem neviditelné, jako jsou například informace zakódované v genech DNA, naše zranitelnost při setkání s mikroorganismy, aj.) a tím, co naplňuje naše představy o tom, co je nelidské, nezemské, kosmické, zcela jistě největší a co je mírou všeho. A právě zde, v této knize, se vyslovil takto: „Vědě se vyčítá, že se trvale mění a neposkytuje nic stálého, žádnou jistotu. To je podobné, jako vyčítat ptákům, že létají a nesedí vycpaní v muzeu. Věda připomíná dům v trvalé přestavbě“ (1997, str. 161). Stejný autor dále pokračuje: „Je samozřejmé, že čím jsou jevy složitější – příkladem jsou všechny jevy biologické a zejména společenské – tím je jejich výklad složitější a obtížnější. Bylo by víc než naivní očekávat od dnešního stupně vědeckého poznání jednoznačný výklad a předpověď všech složitých jevů. Dnešní vědecké poznání na to prostě nestačí – ale z toho neplyne, že na tom již zítra nemůže být o něco lépe“ (1997, str. 162). Následně ještě tento autor, s jehož názorem na vývoj poznání se ztotožňuji, dodává tato slova: „Skutečně vědecký rozum je velmi pokorný rozum. Dokonale ví, jak křehké jsou teorie, jak snadno se mohou mýlit a jak budou zcela jistě překonány. Dobrá vědecká teorie je

něco podobného ramenu, na které si stoupne lepší vědecká teorie, jíž se snad podaří dohlédnout dál“ (Koukolík, 1997, tamtéž).

Stejně tak jako Koukolík nabádá vědce, aby mluvili s lidmi, kteří vědci nejsou, aby poslouchali i to, co se jim poslouchat nelíbí, a vytvářeli tak předpoklady vzájemného porozumění (Koukolík, 1997, str. 5), upozorňuje Josef Wolf na to, že vědecká geneze Homo sapiens a biblické stvoření si nejsou nepodobné. Podle něj se jedná pouze o uměle vyhrocený spor. Wolf je přesvědčen, že: „... ani vědci, ani teologové většinou nestudují důkazy a argumenty druhé strany z jednotného hlediska, ale pouze ze svého, tj. buď čistě vědeckého, anebo z čistě teologického, a tak se spíše prohlubují rozpory mezi vědou a náboženstvím, místo aby docházelo k jejich tříbení, hodnocení, uznání a respektování“ In Člověk ve světě náboženství, 1992, str. 10.

Původ člověka je pozemský. Člověk, jak dokazují dnešní antropologická, historická a archeologická data, je výsledkem dlouhodobého evolučního procesu vývoje života. A biblický ráj? - Ten je přece tím velmi lákavým obrazem startovní čáry lidstva, na kterou plně nedohlédneme, možná však i jeho cílové pásy – zatím však hodně vzdálené - volná parafráze myšlenky Josefa Wolfa, srovnej In Člověk ve světě náboženství, 1992, str.159. Další rozsáhlá pátrání po původu člověka nás rozhodně teprve čekají a je to neustálá výzva pro nás všechny: hledejme a nalezněme!

1.1. Čas a prostor – historický a geografický rozměr lidského rodu

Čas a prostor existují a jako vše na tomto světě jsou relativní.

Každý živý organismus na planetě Zemi je zasažen časem, jeho plynutím a periodicitou a je pod vlivem pravidelně se opakujících rytmů, které na něj působí zvenčí i zevnitř. Mezi nejvýznamnější rytmy patří cirkadiánní (rytmus slunečního dne), cirkatringintální (rytmus lunárního měsíce) a cirkanuální (rytmus roku). Vnitřní rytmus lidského organismu ovlivňuje jeho dýchání, srdeční tep, ale i pohyb v prostoru a komunikace. Působením rytmů na člověka se zabývá chronobiologie a s ní spojená chronoterapie. Chronologie jako pomocná věda historická, definuje, řadí a umísťuje události a dění v čase. Každý z nás má svůj individuální čas, vlastní biologické hodiny, jedinečnou přítomnost, minulost i budoucnost, které jsou subjektivní na rozdíl od objektivního plynutí času (se vznikem vesmíru před asi 14 miliardami let), resp. na rozdíl od relativně objektivního plynutí času počítaného dohodnutým způsobem podle toho kterého kalendáře v daném společenství a jeho kultuře.

Prostor je obecný termín, který lze chápat v rámci matematiky jako množinu bodů s jistým uspořádáním. Podle zákonů klasické fyziky je prostor něco, co se dá označit souřadnicovým systémem, a kde se mohou nacházet tělesa. Relativistická fyzika definuje čtyřrozměrný prostoročas, resp. časoprostor, v němž jsou prostor a čas sjednoceny a jsou nezávislé na pozorovateli. Z hlediska biologie a sociálních věd se používá termín prostředí (stále častěji označení environment) jako definice objektivní reality, ve které se jedinec, resp. živý systém, vyskytuje, a jako soubor faktorů a podmínek, které na něj působí. Také Kraus zdůrazňuje velmi úzkou souvislost prostředí a lidské bytosti, která se v něm nachází, jejich neustálou interakci, vzájemné působení: „... na člověka působí svými podněty, ovlivňuje jeho vývoj a on na tyto podněty reaguje, přizpůsobuje se a také je aktivně svou prací mění“ (2001, str.99).

Současné historické a geografické vědění se odkazuje na období před asi třemi a půl miliardami let, kdy se na Zemi objevily první známky života. První mnohobuněčné organismy se dají vystopovat před jednou miliardou let, spolehlivá svědectví o existenci rodu Homo lze doložit teprve v neolitu v izolovaných oblastech dnešní Afriky a Asie.

1.2. Kořeny a křídla – uspokojování lidských potřeb

K předchůdcům současného člověka jsou počítáni hominidé, konkrétně **Homo habilis** (člověk obratný), **Homo erectus** (člověk vzpřímený), migrující sběrač a lovec, uživatel ohně, jehož existence je doložena v délce asi jeden milión let, **Homo ergaster** (typický tím, že již trvaleji osidloval tábořiště s primitivní organizací prostoru v něm – vymezením místa pro spánek, zpracování úlovku a k výrobě nástrojů), a pozdější **Homo heidelbergensis**, ze kterého se v Evropě vyvíjeli neandrtálci a v Africe předobraz moderního člověka. Současné výzkumy mitochondriální DNA všech současných etnik světa naznačují společné kořeny celého lidstva a jeho počátek kladou na území afrického kontinentu. V Evropě byl poprvé lokalizován výskyt moderních lidí v období asi před 35 tisíci léty na území dnešního Rumunska.

„Po ukončení **procesu hominizace čili polidštění** (vzniku rodu Homo), začal se poměrně rychle rozvíjet **proces sapientace člověka** (vzniku rodu Homo sapiens). Tento proces představuje v genezi lidstva nejdůležitější etapu, protože vedla ke vzniku a vývoji současného člověka rozumného – Homo sapiens sapiens – tj. člověka s plně rozvinutým mozkem, abstraktním myšlením, schopností řeči a s organizující se společností i zdokonalující se schopností vyrábět nástroje a vytvářet kultury. Díky tomuto nepřetržitému a všestrannému vývoji mohl člověk postupně nejen osídlit jednotlivé světadíly, ale také současně vstoupit na práh zcela nové epochy lidstva – civilizace“ – takto se k vývoji člověka vyjadřuje Josef Wolf (1999, str. 22).

S Wolfem se shodují i další jako Nakonečný a Kraus, že aktivním uspokojováním základních, tj. biologických, potřeb člověka při překonávání nepříznivých vlivů prostředí v rámci adaptačního procesu, došlo k budování základů lidské kultury v podobě materiální a velice brzy se objevil i zárodek vyšších potřeb (sociální vědomí sebe sama a snaha o specifické seberealizační a estetické vyjádření – paleolitické skalní kresby a protoumění), tím docházelo k vytváření kultury nehmotné.

Existují četné a různorodé faktory, které člověka obrazně vybavují **kořeny** k určitému prostředí (příznivé klima, výhodná geografická poloha, dostatek obživy),

jiné vlivy však člověku dávají **křídla**, a on, symbolicky okřídlen, pak opouští původní stanoviště, migruje až na místo, kde jsou lépe a snadněji naplněny všechny jeho potřeby. Pohyb je charakteristický pro vše živé na planetě Zemi, pohyb v prostoru i v čase. Tak tomu bylo v minulosti, tak je tomu i v současném světě.

Dějiny lidstva výmluvně hovoří o střídání významu různých kulturních center v různých částech zeměkoule v různých obdobích. V lidských dějinách jako v lidských genech jsou podobným způsobem zakódovány záležitosti konstantní, staré, primitivní, ale také proměnné, nové, sofistikované, jednoduché i složité záležitosti, které souvisejí s racionalitou i emocionalitou, a které se navzájem ovlivňují.

1.3. Různorodost a proměnlivost jako evoluční pozitivum

Ontogenetické (vznik a vývoj jedince od početí až do smrti) ani fylogenetické změny (vývoj Homo sapiens sapiens jako druhu) nelze oddělit od místa a ani od času, ve kterém se odehrávají. Změny se týkají všeho: času, prostoru, resp. prostředí, člověka samého i lidského společenství. Jako jedinci i jako lidé nejsme stálí a neustále se proměňujeme, a to ve všech svých dimenzích.

Každá lidská bytost má svoji jedinečnou a neopakovatelnou individualitu, existuje velké množství typů fyzických, emocionálních a intelektuálních. Psychosomatické souvislosti mezi tělesnou stavbou a temperamentovými vlastnostmi jejich nositele byly pozorovány již v antice (Hippokratés), s vývojem poznání je stále evidentnější, že právě taková druhová rozmanitost a různorodost kvality jedinců přispívá k rozvoji celého lidstva a zabraňuje, případně alespoň oddaluje zánik lidské civilizace.

Člověk a lidský druh byl a zůstává ohrožen, bohužel nejenom přírodními vlivy, nejčastěji a nejvíce sebou samým. Lidé se již od pradávna střetávají v soutěžích o sex a zdroje, o majetek. Homicida a genocida, tj. vraždění jako extrémní manifestace konfliktu jsou lidem blízké a navíc se tato „kulturní vlastnost“ – jak je nazývána Zrzavým - šíří rychleji než kvalita genetická. Stejný autor píše, že je naprosto paradoxní to, že: „... o osobní štěstí a neštěstí jedinců právě v evoluci vůbec nejde. Proto mohou být lidé efektivně 'programováni' k tomu, aby dělali věci, které vůbec dělat nechtějí, a občas dokonce právě proto, že je dělat nechtějí“ (2004, str. 53). Souhlasím, že je nutné chránit jednotlivce, lidská společenství a lidstvo jako celek.

Jestliže přijmeme svébytné chápání reality v podání Watzlawicka, tj. svět jako výsledek komunikace, jestliže nebudeme omezovat komunikaci na pouhou informaci a způsob, jak popisovat a sdělovat vnímání skutečnosti člověkem, lze souhlasit s tím, že právě komunikací lidstvo svoji realitu tvoří a zachovává. Watzlawick se navíc přiklání k názoru, že: „... existuje totiž spíše bezpočet skutečností, které mohou být velmi rozporné a jež jsou všechny výsledkem komunikace, nikoliv odrazem jakési věčné, objektivní pravdy“ (1998, str. 7).

Bude-li lidstvo schopné komunikovat navzájem, domluvit se a porozumět si tak, aby pokračovalo ve svém vývoji, je tu reálná naděje, že v rámci ezoterní psychologie nakonec dojde k harmonizaci všech protikladů, kterými člověk trpí. To alespoň naznačuje Milan Nakonečný. Podle něj se bude jednat o zásadní proměnu lidské spirituality: „... postupnou psychickou transmutací, v jejímž průběhu se jedinec stává nezávislý na konvenčních aspektech života, na jeho problematických standardech, ale v tomto životě setrvává a přijímá jej jako výzvu k vyšším stupňům seberealizace“ - In Člověk ve světě magie, 1992, str. 76.

2. Co je a co není Evropa

V řecké mytologii byla bájná Evropa svedena nejvyšším z bohů, vládcem všeho a všech - Diem, který se pro tuto příležitost proměnil v býka. Poprvé se název Evropa jako jméno pro konkrétní území objevuje v textu řeckého básníka Hésioda. Jakkoliv je původ označení nepříliš jasný, významů je bezpočet.

Jako geografický pojem Evropa je a není samostatným kontinentem, se sousední Asií vytváří Eurasii. Jde o nejmenší, Starý kontinent. Evropa je pevninou s velmi rozmanitým povrchem, jejíž topografické členění bylo zahájeno už v 5. a 6. století, kdy se po rozpadu říše západořímské postupně v nesčetných výbojích, agresí i aliančními svazky vytvářely zárodky národů. Diferenciace postupovala a v 15. století byly již více méně jasné hranice nejsilnějších „hráčů“ – těmi byli ti, kteří hovořili francouzsky, anglicky a španělsky a k méně silným se řadili ti, kdo používali jazyka německého a italského. Moderní státy byly založené na nacionalismu a patriotismu a utvářely se společně s emocemi ve smyslu demokratických hesel, volnost, rovnost, bratrství, v 18. století právě na bázi jazykové příslušnosti. Slovo stát bylo v českém prostředí poprvé kodifikováno až teprve v Jungmannově slovníku, do té doby byly v tomto smyslu používány pojmy jako obec, království, země.

Všichni lidé jsou jednoho původu a jsou si příbuzní. Příbuzenství patří k základním organizačním faktorům živé hmoty, podle něj se utvářejí společenství u lidí stejně jako v říši flory a fauny. Od lidské rodiny jsou lidé ve vztazích ke svazkům v podobě rodu - kmene – etnika až k národu, od národa pak postupuje alianční aktivita člověka k vytváření nadnárodních struktur.

Diferenciace rodu Homo byla zahájena od prvopočátku a rozčlenila lidstvo do tří základních ras: europoidní, také euroasijská (v současnosti tvoří více než 20% celkové populace na Zemi), mongoloidní (až 50%) a negroidní (méně než 20%). Diferenciační proces vedl k proměně vzhledu lidské bytosti vlivem izolace, rozdílnými podmínkami i naprosto odlišnou adaptační strategií, která byla nejvhodnější pro přežití v daném čase a v daných podmínkách.

Ke křížení lidských ras (proces takzvané metizace, čili míšení) docházelo odnepaměti, většinou byl oceňován jeho přínos, ať genetický, nebo estetický. Antropologové obecně rozlišují několik typů metizace, jako je asimilace, při níž je menšina pohlcena dominantní většinou, nebo jako je amalgamace, kdy jde o rozplynutí mnoha znaků v rámci jednotného celku.

Josef Wolf v budoucnu předpokládá rozsáhlé pokračování procesu míšení lidských ras až do té míry, že: „... nebude možné rozlišovat na jednotlivé oddělené rasy, ale vznikne jedna velká tělesná variabilita poddruhu *Homo sapiens sapiens* na této Zemi“ (2000, str. 74).

2.1. Kdo je a kdo není Evropanem

Stejně jako je obecně přijímáno to, že se člověk sociální bytostí nerodí, ale stává se jí v průběhu socializace, mohli bychom odvážně prohlásit, že Evropanem není zdaleka ten, kdo se na tomto kontinentu narodil, ale ten, kdo se identifikuje s evropskou kulturou a s evropskými hodnotami. Sociobiologické dilema, geny versus výchova, (anglicky: nature or nurture) by nemělo být o rozporu, ale o pochopení kombinace přírodního a kulturního, dědictví minulosti a nově osvojovaných poznatků prostřednictvím výchovy (včetně využití prostředí jako výchovného média).

Za evropské a obecně lidské hodnoty jsou považovány úcta k lidské důstojnosti, svoboda, demokracie, rovnost, právní stát a dodržování lidských práv. Tyto hodnoty jsou společné těm společnostem, které se vyznačují pluralismem, tolerancí, spravedlností, solidaritou, rovností všech a zásadní nepřipustností diskriminace.

Ve smyslu geopolitickém by mohla Evropa být v současnosti ztotožňována také s Evropskou unií (dále jako EU a Unie), jejíž vznik se datuje do roku 1992. EU se hlásí k ideám evropských humanistických tradic. K dnešku je Unie mezinárodním společenstvím, nadnárodní strukturou, která má 25 členských zemí a obyvatelstvo v počtu 455 milionů, tj. asi 7% celkové světové populace. Volný pohyb osob, zboží, služeb a kapitálu, i svoboda usazování jsou Unií zaručeny na celém jejím území.

Cílem Unie je podporovat mír, své hodnoty a dobré životní podmínky pro své občany, kterým zároveň nabízí prostor plný svobody, bezpečnosti a práva a také společný trh s volnou a nenarušenou hospodářskou soutěží. Unie usiluje o Evropu s trvale udržitelným rozvojem, který má být založen na vyváženém hospodářském růstu, stabilitě cen, konkurenceschopném tržním hospodářství a důsledné ochraně a zlepšování životního prostředí. EU podporuje vědecký a technický pokrok, bojuje za rovné příležitosti, proti vyloučení a diskriminaci. EU deklaruje svoje úsilí o spravedlnost a sociální ochranu, podporuje hospodářskou, sociální a územní soudržnost a solidaritu mezi všemi svými členskými státy.

Česká republika se stala plnoprávným členem EU k 1.5. 2004. To, zda a jak obyvatelé Brna reflektují tuto skutečnost, bylo také předmětem mého výzkumu.

2.2. Evropocentrismus a rasismus

Jako dítě roste a překonává dětské nemoci, lidstvo a jeho jednotlivá společenství zápasí se sociálními patologiemi. Existuje domněnka, že rasismus, jako svébytná podoba etnocentrismu, má své kořeny již ve starověku, ve spojení s otrokářským řádem. Římané tehdy označovaly cizí národy jako primitivní a barbarské, aby tak snáze odůvodnili nároky Říma na neřímská území.

Rasismus je nevědeckou teorií o nadřazenosti některých skupin lidí nad jinými, o uplatňování násilí a nenávisti. Z rasismu vyrůstaly v historickém procesu nebezpečné ideologie, které ohrožovaly a dosud ohrožují mír a bezpečnost nejenom jedinců, nebo minorit, ale celého lidstva.

Nenávist mezi lidmi je založena na xenofobii, strachu z cizích, na neznalosti, neochotě a pohodlnosti učit se novému z jiných kultur a také na neúctě k jiným tradicím. Doprovázena je netolerancí, tendencí k sociálnímu vyloučení a izolaci.

V České republice se přes velkou snahu o plnou integraci všech minorit občas setkáváme s projevy xenofobie a rasismu, ke kterým přispívá mediální komunikace, která preferuje marketing zla. Populární jsou taková zpravodajství, která jsou podobná thrillerům, pachatelé trestných činů jsou v nich svého druhu hrdinové. Média dosud nenašla dostatek odpovědnosti informovat o životě menšin tak, aby zaujala majoritní společnost, tento úkol se lépe daří plnit kulturním institucím a organizacím v oblasti neziskové sféry.

Evropocentrické pojetí dějin lidstva je takové pojetí, které nespravedlivě upřednostňuje zájem o dění pouze na evropském kontinentu, třebaže velikostí Evropa ostatním kontinentům konkurovat nemůže. Je zajisté pohodlnější tvrdit, že se nejdůležitější události dějí u nás doma, ale není pravda, že nevědomost hříchu nečiní. Je nutné vnímat všechna fakta o existenci lidí na této planetě, neupírat význam jedněm, ani neoprávněně nepřidávat důležitosti jiným. IN SCIENCIA EST POTENCIA - skutečná moc byla, je a bude založena na poznání. Je třeba být spravedlivým a neustávat v poznávání světa kolem nás a v nás samotných.

Nejvýznamnějším lékem na sociální patologie současného světa, kromě omezení zbrojení, bude zajisté důsledná multikulturní a transkulturní výchova k míru a lidskosti v globálním kontextu. Lhostejností se situaci jen zhoršuje.

Wolfovo stanovisko k pokračujícímu procesu rozrůžňování celků na území evropského kontinentu je jednoduché, podle něj jde o to pochopit: „... **onu osudovou nutnost učit se a společně se podílet na všeobecné a celoživotní výchově a vzdělávání každého, pak budeme žít nikoliv v jednotlivých státech a ohraničených seskupeních, ale ve všelidském společenství bez hranic, na povrchu jediné oživené planety, onoho skutečného ráje ve vesmíru, naší Země**“ - In Člověk ve světě náboženství, 1992, str. 159.

2.3. Úkoly výchovy a vzdělávání v globálním kontextu

Staré mapy nesly často latinský název HIC SUNT LEONES (zde jsou lvi). Autoři map takto vyjadřovali varování těm, kdo by se chtěli vydat do dosud nepřiliš prozkoumaných končin. V dnešní době bychom ve všech takovýchto kartografických dokumentech mohli nahradit „lvy“ výrazem, který budí stejnou, možná i větší hrůzu - GLOBALIZACE.

Při bližším ohledání se megatrend GLOBALIZACE může jevit dokonce nebezpečnější než lita šelma. I on umí zabít, navíc v daleko větším rozměru, i on se - jako strach v nás - dá zkrotit. Všem, koho napadají jen samé negativní dopady (naprosto nerovnoměrný vývoj lidstva ve smyslu sever – jih a východ – západ, prohlubující se propast bíd a závratného bohatství, nebezpečí přetechnizovaného a odlidštěného světa automatů, robotů a virtuální reality, aj.), všem takovým dávám na zvážení, zda to nebyl právě tento globální posun informací v čase a prostoru a fenomén internetu, které přiblížily pád totalitních režimů, svobodný trh zboží a idejí, oslabily klasické autority státu a politických stran a vytvořily nový prostor pluralitě sociálních hnutí a mezinárodní sítě nevládních organizací všeho druhu (např. Amnesty International, Lékaři bez hranic, Fair trade, atp.).

Zneužit lze cokoliv. Věřím, že informační technologie je nutné využít pro dobro celého lidstva jako nástroj vzdělání a kultivace humanity v nás. Je to opravdu skvělá šance pro všechny. Pro studenty i pro učitele. Nenávist k něčemu a někomu není totiž dána geneticky, jde o naučené záležitosti. Zbavme se tedy také nenávisti k té části objektivní reality, jakou představuje proces GLOBALIZACE a využijme jejích pozitivních rysů i toho, že je vyvažována v podobě etno trendů (etno hudba, etno móda, etno gastronomie, živý zájem o folklór, nekomerční cestování, zdravý životní styl, atp.) a trend (mikro) regionalizace (např. ožívování tradice rodinných vinařství). Už nyní je dobře patrné hledání vlastních kořenů, posilování kulturní identity, pokusy o dodržování té správné míry respektu ke svébytnosti odlišných kultur, nepředstíraně vysoké hodnocení všeho, co má svůj původ, tedy konkrétní adresu, datum narození a „rodiče“ ve smyslu materiálním i duchovním.

Pedagogická práce není lehká. Zvláště pokud ji doposud svazujeme výhradně s ryze pedagogickými institucemi a nejsme schopni rozšířit svoje vnímání pedagoga jako toho, kdo miluje lidi, a jako toho, kdo jim pomáhá překonávat jejich problémy. V tomto smyslu může být totiž pedagogem kdokoliv, dobrým pedagogem však jen ten, kdo kromě vědomostí a dovedností disponuje láskou a vášní, která těm druhým umožňuje prožitky, která je inspiruje.

Kontakt s překážkami může být jednak pozitivní (kdo vyleze na věž či rozhlednu, je odměněn nadhledem, novým viděním světa), současně však hrozí ztráty (zranění, v krajním případě smrt). V obou případech je výsledkem ZMĚNA. A lze tedy souhlasit s Eisem, že konflikt lze považovat za neutrální v tom smyslu, že nás upozorňuje na problém, který je třeba řešit, a že vyřešený konflikt ve finále vlastně posiluje pohodu. Změna je kvalita, která je pro náš svět nejtýpickejší. Změn se nesmíme bát a je třeba se na ně připravovat, iniciovat je. Velmi pozitivní je proto činnost naší Alma mater, Institutu mezioborových studií, kde se připravují noví odborníci v oboru sociální pedagogika. Z mého pohledu je na poli vzdělávání a výchovy opravdu velice mnoho příležitostí bádát, zkoumat, ověřovat a aplikovat. **V každém případě by mělo lidstvo usilovat o tvorbu komplexní celoživotní koncepce, která ozdraví a bude vitalizovat celou lidskou populaci, aby podpořila zdraví každé lidské bytosti, dobrý vkus, aby všechny motivovala k prožití výjimečně kvalitního života plného vzrušení z nových objevů našeho lidství a zavázala nás věrností k moudrosti a toleranci. Odkaz Komenského je nám všem dostatečnou inspirací.**

Podobný názor má Wolf: „Vytvořit novou humánnější společnost bez její všestranné humanizace je prakticky nemožné. Všichni bez rozdílu potřebujeme a mnozí i chceme být humánnější“ (1999, str. 198). Svě tvrzení Wolf dále rozvíjí: „...jde o to nejen teoreticky vědět, znát, ale každodenně a prakticky lidství a lidskost uplatňovat. Každý člověk se může, chce-li, podílet na vlastním vývoji a tím i na vlastní humanizaci a zároveň na humanizaci lidské společnosti jako celku“ (1999, tamtéž). Aktuálně nás čekají zajímavé příležitosti v praxi osvědčit .holistický, komplexní, přístup k člověku. Rok 2007 byl v EU vyhlášen Evropským rokem rovných příležitostí pro všechny.

3. Brněnská lokalita

Každá krajina je vnímána mnoha smysly a zeměpisná poloha spoluurčuje dějiny a povahu lidí v ní. Město Brno leží v jihovýchodní části České republiky, ve středu Jihomoravského kraje, na soutoku řek Svatky, Svitavy a Ponávky. Výhodná poloha místa – příznivé klima, lesnatá pohoří jako zdroj dříví (pro stavby i na palivo), osamocené zaoblené kopce pro dobrý přehled po okolí a ochranu. Terén je členitý, je tu i nížina, v povaze obyvatel bychom mohli odhadovat schopnost kombinovat rozdrobenou mysl a uplatnit široký rozhled.

Nejstarší stopy přítomnosti paleolitického člověka byly nalezeny na Stránské skále v Brně Slatině. Slovanské osídlení se datuje do 5. – 7. století a je pravděpodobné, že místo dnešního Brna bylo obydlené již za časů Velké Moravy. První historická zmínka o městě Brně je zaznamenána v Kosmově kronice české a datuje se k roku 1091, významný byl pro Brno rok 1243 v souvislosti s udělením 49 článků privilejí králem Václavem I. Třebaže Brno postrádá velkou splavnou řeku, využilo svého dokonale strategického umístění mezi Jadranem a Baltem na Jantarové stezce, která spojovala severní a jižní evropské civilizace. Brno se stalo významnou křižovatkou cest ve všech směrech. Orientovalo se hodně na Vídeň vzdálenou cca 100 km. Obchodní úspěchy trhů, které zde byly proslulé už ve 13. století a měly mezinárodní účast, založily bohatství obyvatel a tradici, která pokračuje dodnes. V 19. století bylo město přezdíváno Manchesterem Evropy pro nebývalý rozkvět textilní výroby, ve 20. století se nosným výrobním odvětvím v Brně stalo strojírenství.

Život člověka byl, je a zůstane úzce svázán s přírodou. Od sběru plodin se Homo sapiens sapiens postupně až k dnešnímu okamžiku posunul k tomu, aby přírodu vnímal komplexním způsobem, nejen jako živitelku, ale zejména jako nositelku zdraví (tělesného i duševního) a estetických hodnot. V prostředí velkého města, jakým je současné Brno, má ochrana životního prostředí a městské zeleně mimořádně důležitou funkci hygienickou, bioklimatickou a neméně významnou funkci sociální, estetickou, regenerační a rekreační. Podobně jako uvědomělá ochrana přírody je, bohužel, stejně častá i záměrná devastace přírodního bohatství.

Každý, kdo navštívil Brno, kterému někteří cizinci přezdívají „malý Řím“, ocení jeho zelené plíce. Přitom překrásný brněnský park Lužánky drží specifický primát, protože se stal ve střední Evropě prvním parkem otevřeným pro širokou veřejnost. Lužánkám přišli letos v září k jejich narozeninám poblahopřát jak ti, kdo v nich navštěvují programy Centra volného času (kde se propojují již výše jmenované funkce zdravého přírodního prostředí s rozmanitou edukací), tak i početní brněnští ochránci přírody - instituce, občanská sdružení a jednotlivci, kterým je společná láska k přírodě a k životu vůbec. Ochrana všeho živého .je totiž neodmyslitelnou součástí lidství v nás.

3.1. Brno jako specifické prostředí

Brno disponuje mnoha historickými památkami, přírodními krásami, urbanistickými skvosty. Největší hodnotu v něm ale představují, jako všude jinde, lidé. K 31.12.2004 mělo Brno celkem obyvatel v počtu 367 729, z toho 174 520 mužů, 193 209 žen - podle údajů ČSÚ. Přirozený přírůstek za první čtvrtletí roku 2006 byl v Brně 952 živě narozených, porodnost mírně roste, ve 30% jde o narození dítěte nesezdanému páru, zato stěhováním letos vznikl odliv 170 osob, Brňané migrují směrem na venkov. Nejčastěji jsou noví obyvatelé, kteří se do Brna stěhují, původem z Ukrajiny, Slovenska a Vietnamu – někteří legálně, jiní ilegálně - In MF Dnes, 23.6.2006.

Současné město Brno je kulisou politických událostí, centrem hospodářství, prostorem pro vytváření hodnot, místem pro život. Brno představuje výraznou dominantu kraje s jinak menší hustotou obyvatel. (1600 obyvatel v Brně na jeden kilometr čtverečný, oproti 100 – 124 obyvatelům mimo město).. Brněnská aglomerace se vyznačuje vysokou urbanizací a průmyslovým charakterem, na rozdíl od ostatní části jihomoravského regionu, které mají spíše charakter agrární. Brno je nejlidnatější město Moravy a každý den se ještě rozrůstá o více než 100 tisíc osob, kteří dojíždějí do práce, za studiem, službami či na návštěvu a za zábavou.

Brno je středem Moravy, ale jen díky mnoha střetům. O svůj význam centra Moravy dlouho zápasilo s Olomoucí. Pro střety bylo vhodně vybaveno, středověká zobrazení dokazují jeho mohutné hradební systémy a historie dokládá úspěšné obranné akce. K nejznámějším vojenským střetům patří obrana Brna proti husitům a zejména jeho velmi statečná defenziva proti mnohonásobné přesile Švédů za třicetileté války. Zkušenosti krutých bojů po třicetileté válce přetvořily město do podoby nedobytné barokní pevnosti, kterou .1742 marně dobývali Prusové. Vojenskou slávu Brna ukončil až Napoleon. Dodnes se zachoval nápis, který byl sňat z jedné z brněnských bran (Židovské), nyní je vsazený jako kamenný pruh do cihlových hradeb v Denisových sadech. Je na něm učiněn kompliment moudrosti Brna a jeho obyvatel: „Šťastná je obec, která v míru myslí na válku“.

Opačnou tendencí, oproti uzavírání se navenek, je otevírání se vnitřním procesům. Již od 13. století do Brna přicházeli cizí kolonisté, Flandrové a Valoni, Italové a zejména Němci z Porýní. Zajímavostí je, že ve středověkém Brně neexistovalo židovské ghetto, Židé zde sídlili v dolní části dnešní Masarykovy ulice. Až do poloviny 15. století **původní obyvatelé, nově příchozí národnosti i Židé městem prolínali**, spolupracovali, společně prosperovali. Židy za město vypovědělo až nařízení krále Ladislava Pohrobka v roce 1454, kdy svou obec soustředili kolem dnešní ulice Křenové a dál na území dnešní městské části Židenice. Symbiózou českého, německého a židovského vlivu se Brnu dařilo materiálně i duchovně. Vznikala smíšená manželství a schopnost domluvit se navzájem vykrystalizovala vznikem komunikačního média – brněnského hantecu.

Básník Jestřáb se vyznává: „Jsem přesvědčen, že v českých zemích neexistuje jiné město, s podobně barvitou, internacionálně fundovanou a originální hantýrkou, jakou mělo a má Brno. Vděčí za ni především své zeměpisné poloze – vlivy vídeňské štrycácké němčiny, vlivy jidiš, bratislavské přístavní cikánsko-maďarsko-židovské hatmatilky a ještě sem tam připepření ze slovníku pražských pepíků – to všechno dalo dohromady podivný metajazyk – hantec“ (1997, str. 63-64). I já vnímám **brněnský hantec jako možnost komunikačně se identifikovat s prostředím Brna, odlišit se svérázným projevem, který je o prolínání i o proklínání**. Je také o humoru, schopnosti sebeironie, o nadhledu.

Úspěšné období dlouhodobé mírumilovné pospolitosti obyvatel Brna je možná důsledek toho, že mělo a má – jak se říká - právní kvalitu v genech. Právní knihy písaře Jana ze 14. století se označují za perlu středoevropské právní literatury. Za Marie Terezie v Brně bylo sídlo tribunálu jako odvolacího soudu pro celou monarchii a také místo, kde pracovala kompilační komise, jejímž úkolem bylo provést kompilaci zvykového a psaného práva do nové podoby. I dnes je město Brno sídlem Ústavního soudu ČR, Nejvyššího soudu ČR, Nejvyššího správního soudu ČR, Nejvyššího zastupitelstva a sídlí v něm ombudsman.

Společný jazyk pomáhal sblížení Brňanů navzájem, stejně jako technické prostředky napomáhaly a napomáhají propojování vnitřní struktury města s vnějším

prostorem: v 19. století bylo významné vybudování železniční trati (1839 do Brna přijíždí první vlak), vznikla zde pouliční dráha (1869), ve 20. století byl největší důraz položen na silniční dopravu včetně zkvalitnění městské hromadné dopravy a ve 21. století se Brno už konečně dočkalo důstojné podoby pro svůj vzdušný přístav – moderní letiště v Tuřanech.

V roce 2007 se Brno má stát dějištěm summitu Středoevropské iniciativy a místem setkání 18 prezidentů států v prostoru od Německa po Ukrajinu. Pro obyvatele města Brna bude ctí představit se a svůj osobitý vklad do světového kulturního a přírodního dědictví. Spoluprací institucí a angažovaných osobností je Brno dobrým příkladem multikulturního a transkulturního soužití majority náboženských, etnických a národnostních menšin, které stimulují jeho vývoj.

Mezi registrovanými organizacemi minorit v Brně je mimo jiné také Lyceum Řekyň. S touto organizací jsem se seznámila a úspěšně s nimi spolupracovala v rámci svého výzkumu. Opakovaně chci proto vyjádřit svoje díky za jejich odezvu, kterou mi poskytli v podobě vyplněných dotazníků a fotodokumentace.

3.2. Hlasy brněnských institucí na téma humanita

Brněnskou redakci vysílání Českého rozhlasu jmenuji na prvním místě, protože mimo jiné informuje o aktuálním dění v brněnské kultuře. K dlouhodobým projektům, které jsou zaměřeny na poznávání našich dějin patří pořady Josefa Veselého inspirované knihou Petra Hory – Hořejše „Toulky českou minulostí“ a také pravidelný nedělní pořad pana Veselého „Račte vstoupit“. Jeho autor si vytkl za cíl aktivizovat posluchače (soutěžní otázky), nadchnout Brňany pro participaci ve Společnosti přátel města Brna. Je to svého druhu virtuální komunita, zakládající členové jsou autor pořadu Josef Veselý a Dr. Milena Flodrová, brněnská historička a popularizátorka dějin města Brna. Členství je dobrovolné a bez papírování, jedinou podmínkou je mít rád Brno.

Informační poklady města Brna stejným dílem sřeží jeho **knihovny, galerie a muzea**. V rámci společného projektu Muzejní noc tyto instituce symbolicky osvětlují cestu k informacím, které lze využít pro dobro nás všech. Expozice jsou tak mimo běžnou otvírací dobu propojeny dopravními linkami, oživené hudbou, zábavnými programy, občerstvením (rómské speciality v Rómském muzeu, ochutnávka vína v etnografickém oddělení, aj.) a naplněny nadšenými návštěvníky. Autoři animačních programů pamatují i na handicapované občany. V podobném projektu, který je určen prioritně dětem, a má je vést ke smysluplné činnosti v rámci volnočasových aktivit, spojily své síly kromě výše jmenovaných institucí také brněnská hvězdárna, ZOO, další státní i neziskové organizace.

Mezi nejvýznačnější multikulturní projekty v Brně v roce 2006 patřil koncert v rámci Folklórní scény, na kterém se představila umělecká sdružení etnických a národnostních menšin, které žijí v městě Brně. Pořad se konal pod příznačným názvem Souznění pod Špilberkem. Všechna vystoupení účinkujících bez výjimky (slovenské lidové zpěvy, kroje a tance – **DĚTSKÝ FOLKLÓRNÍ SOUBOR PÚČIK**, bulharská kultura **SOUBORU BULHARSKÝCH LIDOVÝCH TANCŮ KYTKA**, rómský folklór v podání sdružení **RATOLEST BRNO a TANEČNÍ SKUPINY MERCI**, umění několika řeckých regionů, které představil **TANEČNÍ SOUBOR LYCEA ŘEKYŇ V ČR**, ukrajinská a ruská hudba **SOUBORU SUDARUŠKA a SOUBOR KORIS** a jeho maďarský temperament) byla oceněna dlouhotrvajícím potleskem.

V úvodu své bakalářské práce, kde jako motto uvádím naši státní hymnu, jsem poukázala na hledačství jako typický rys pro náš lid. Také hudbymilovnost našeho národa je ve světě (a v Brně zejména díky Leoši Janáčkovi, ale i současným skladatelům, ke kterým patří i Miloš Štědroň) vyhlášená. Souvislost zpěvu, pozitivních vibrací, myšlenek i emocí a lidského zdraví je zcela evidentní. Dobrá nálada, rytmické vyladění a harmonie syntézy jednotlivých prvků k úspěšné komunikaci totiž neodmyslitelně patří. Hudba je rozhodně tou nejspanilejší cestou ke sblížení člověka s člověkem, lidí navzájem.

3.3. Hlasy brněnských jednotlivců na téma humanita

Chantal Poulain-Polívková, Francouzka žijící v České republice, v 90. letech založila Nadaci Archa Chantal pro zkrášlení a zkvalitnění prostředí nejprve v dětské nemocnici v Brně. Později rozšířila svoje aktivity i do dalších měst, resp. na dětská oddělení zdravotnických institucí. Radostné a veselé barvy, hračky, kontakt s rodinou, pomáhají lépe snášet bolest a uzdravují. Více než 60% každé nemoci je totiž uloženo v psychice nemocného člověka, pozitivní estetické prostředí povzbuzuje jak malé pacienty, tak i jejich doprovod a pochopitelně působí i na nemocniční personál. Chantal, jak se jí zkráceně říká, v rozhovoru pro populární časopis o sobě vypovídá: „Mám domov tam, kde jsou lidi, které miluji. Ani nepotřebuji věšák. Anebo tam, kde jsem užitečná“- In TV plus, 41, 2006, str. 3.

Jiným dobrým příkladem jsou podle mne aktivity **Jiřího Kolbaba**, fotografa a cestovatele z Brna. Oceňuji jeho důraz na slušné chování, ať už je člověk kdekoliv. Opravdu se může stát, že právě my se staneme prototypem „Čecha“/ „Češky“ a všechny naše vlastnosti – dobré i ty ne právě šťastné - si nějaký cizinec zapamatuje jako typické pro národ v srdci Evropy. Také to, co Kolbaba píše na svých webových stránkách, je důkazem o tom, že se sám přesvědčil o tom, že jediné změna je trvalou vlastností vývoje člověka: „Nikdy není nic definitivní a to je dobře. Kdykoli v životě můžeme změnit místo svého působení, prostředí, profesi i vlastní cíle. Jediné, co k tomu potřebujeme, je svoboda, zdraví a troška odvahy zariskovat.“ Vánoční přání do roku 2006 Jiří Kolbaba ztvárnil jako zobrazení člověka, kterého obklopuje poušť. Doprovodný text tohoto PF zněl takto: „Ať se nikdy necítíte ztraceni a sami!“

Každý, kdo právě čte tuto stránku, fandí-li městu Brnu, má možnost a měl by přispět k tomu, aby byla dopsána až do konce.

4. Emocionální vzdálenosti současných obyvatel Brna k vybraným evropským státům a k Evropské unii

Můžeme, ale také nemusíme, věřit tomu, že čas, ve kterém právě plyneme, první léta třetího tisíciletí, která zatím spočítáme na prstech obou rukou, jsou příznivější tomu, aby minimálně stejná pozornost, jakou doposud vědci věnovali zkoumání lidského intelektu, byla nově a hlouběji zaměřena na probádání lidských citů.

Existuje obecné povědomí o možnostech kvantifikace EQ (emoční kvocient) a SQ (sociální kvocient, sociabilita osobnosti). Mnozí lidé přeceňováním racionální složky, nebo snad z nepochopitelného studu nechtějí přiznat, že stresové situace (a jediné díky překonávání stresů lidstvo dosud existuje), zvládal náš předek, stejně jako je zvládá náš současník, pomocí emocionální části mozku, která je schopná řídit, vypínat a zapínat, racionální část mozku. Jednoduché líbí – nelíbí vyhodnocuje náš limbický systém svou vlastní strategií pro přežití. City jsou integrální součástí lidského já, zdravé prožívání emocionality vede k celistvosti, integritě jedince a následně i lidského společenství.

Mnou často reflektovaný ostych lidí, se kterými jsem byla v kontaktu, povídat si a komunikovat na téma city, způsobil, že jsem se rozhodla sympatie a antipatie současných obyvatel Brna prozkoumat v rámci mnou nově vytvořené kategorie **emocionální vzdálenost**.

Ztotožňuji se s názorem Koukolíka: „Naše zkušenost i naše myšlení jsou daleko víc, než si uvědomujeme, podmíněny tím, kam dosáhneme, dohodíme, nebo dohlédneme“ (1997, str. 99). A také z toho důvodu, že plně respektuji Komenského zlaté pravidlo názornosti, představovala jsem respondentům ústřední termín svého dotazníku - emocionální vzdálenost - obrázkem mladé sympatické maminky s děťátkem v náruči. Blízkost těch dvou, jak ve smyslu minimální vzdálenosti fyzické, tak i emocionální, je na tomto obrázku evidentní. Tato dvojpodobenka navíc asociuje obrazy madonek a idoly mateřství, jaké přetrvaly věky. Viz Příloha, Foto 0_0

4.1. Původní výzkum s fotodokumentací

„Každý výzkum připomína stavbu. Najprv sa navrhne projekt stavby a potom sa podľa neho uskutočnia jednotlivé stavebné práce“ - In Gavora, 1996, str. 7. Také v mém případě jsem úvodem vypracovala projekt, který jsem podrobně a s dostatečnou časovou rezervou konzultovala se zkušenými pedagogy Institutu mezioborových studií.

Sestavila jsem původní strukturovaný dotazník pro zachycení tvrdých i měkkých dat respondentů. Z možných položek konstrukce byly využity tyto:

- volná odpověď na otevřenou otázku - JAKÝ JE VÁŠ VZTAH K MĚSTU BRNU ?;
- volba mezi ANO a NE - tam, kde dotazovaná osoba měla vyjádřit svůj souhlas, respektive nesouhlas, s dokumentární fotografií;
- přímá odpověď na uzavřenou otázku výběrem z předem stanovených kategorií - JAKÉ JE VAŠE VZDĚLÁNÍ (ZŠ, SŠ, VŠ);
- výběr z několika odpovědí - V MĚSTĚ BRNĚ BYDLÍM JIŽ (POČET LET);
- doplnění věty - JAKÁ JE VAŠE NÁRODNOST? Zapište ve tvaru „Já jsem ...“;
- použití číselné škály (1 až 10) - VYBRANÝM STÁTŮM PŘIDĚLTE ČÍSLO, SVÝM MĚŘÍTKEM EMOCIONÁLNÍ VZDÁLENOSTI PODLE SYMPATIÍ.

Číselnou škálu pro emocionální vzdálenosti jsem vyjádřila slovně takto:

- 1 je ve významu - mám velice rád, obdivuji, miluji, velmi si vážím;
- 2 je ve významu - mám rád, sympatizuji;
- 3 je ve významu - cítím sympatie, důvěřuji, líbí se mi;
- 4 je ve významu - je/ jsou v pořádku;
- 5 je ve významu - moje city jsou zcela neutrální;
- 6 je ve významu - není/ nejsou v pořádku;
- 7 je ve významu - nelíbí se mi;
- 8 je ve významu - nemám rád;
- 9 je ve významu - nedůvěřuji, obávám se;
- 10 je ve významu - nesnáším, nenávidím, mám nepřekonatelné výhrady.

Snažila jsem se dodržet zásadu: srozumitelně a jasně formulovat otázky, použít jednoduché a efektivní instrukce a stručně objasnit účel dotazníku. Neavízovala jsem anonymitu vzhledem k tomu, že jsem chtěla poukázat i na souvislost etymologie jmen jejich nositelů a prostředí, ve kterém se pohybují. Byla jsem si vědoma toho, že některé otázky - JAKÉ JE VAŠE PŘÍJMENÍ, DATUM NAROZENÍ – budou vzbuzovat určité obavy a strach z možného zneužití informací. Rozhodla jsem se ale překonat případné bariéry vysvětlujícím rozhovorem s respondenty a také tím, že jsem zájemcům ukazovala svůj vlastní dotazník včetně své fotografie. Důvěra za důvěru.

Téměř celý rok trvala moje práce a „skloňovala jsem“ při ní metodu dotazníku mnohokrát a ve všech pádech.

1. pád: KDO, CO ji používá? – já, nejprve v pilotním projektu administrovaném osobně individuálně 75 osobám, návratnost 75, respektive 76 včetně autorky dotazníku. Později jsem rozšiřovala dotazník jak přímým kontaktem s respondenty v kombinaci s rozhovory, tak i elektronickou cestou s doprovodným dopisem (organizacím) nebo z jiného důvodu jednotlivcům (časová tíseň dotazovaného).

2. pád: BEZ KOHO, ČEHO nemohu být, tj. co je cíl a účel – mým cílem bylo a je dobrat se poznání. Z tohoto důvodu a s vědomím, že každá práce představuje určitý druh kompromisu, jsem vytrvala ve svém odhodlání nevyrábět data uměle, svévolně je neupravovat, vyčkat trpělivě souhlasu respondentů, respektovat pozdější změnu názoru (například v několika případech byla pořízena fotografie, ale k vyplnění dotazníku již nedošlo). K eliminaci chyb, které by vyplývaly pouze z jednostranného posuzování hodnot získaných frekvenční analýzou, jsem použila navíc rozbor dat, která byla výraznými odchylkami od hodnot průměrných.

3. pád: KE KOMU, ČEMU je metoda dotazník vztahovaná – kdo byli moji respondenti. Celkem jsem realizovala cca 300 pokusů o vyplnění dotazníku, z nichž úspěšných bylo 181. Největší úspěšnost měly dotazníky administrované individuálně – v pilotním programu šlo dokonce o stoprocentní úspěšnost. Zaregistrovala jsem zájem zúčastnit se vyplňování dotazníku i z řad mimobrněnských občanů, z regionu Brno –

venkov i z jiných měst a míst. Většina respondentů měla ke mně důvěru a oceňovala tu skutečnost, že jejich názor bude slyšen a reprezentativně vyhodnocen. Návratnost vyplněného dotazníku uvádím v Tabulce I.

Tab. I Dotazník a jeho návratnost pokusy realita

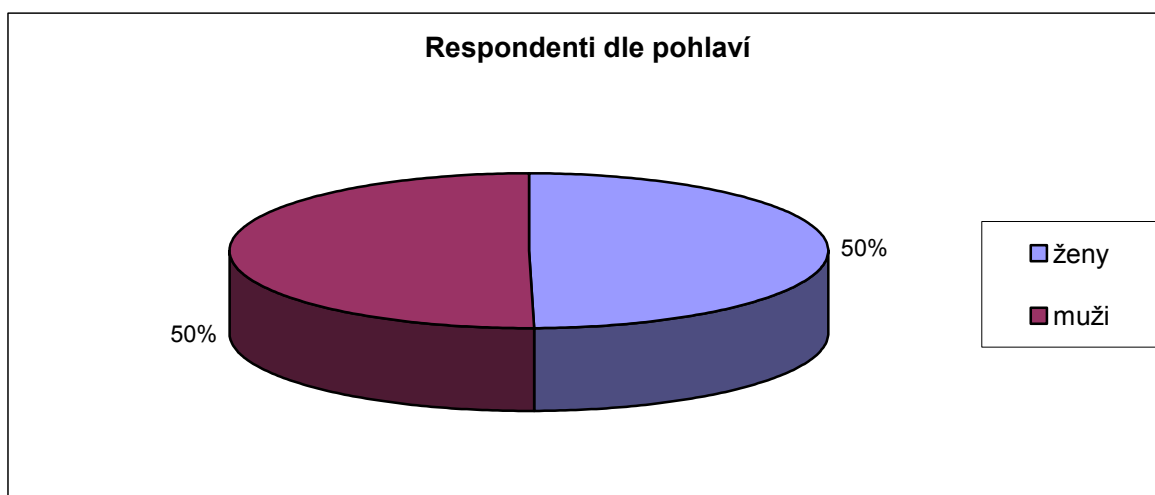
administrován osobně - jednotlivcům	300	177, resp. 178
administrován osobně - organizacím	1	0
administrován emailem - jednotlivcům	2	0
administrován emailem - organizacím	8	3

4. pád: VIDÍM KOHO, CO – respondenty a jejich strukturu. Průzkum zachytil proporcionální rozložení respondentů podle pohlaví – viz Tabulka II, Graf 1; podle vzdělání – viz Tabulka III, Graf 2; podle věku – viz Tabulka IV, Graf 3; podle národnosti respondentů, resp.jejich ztotožněním s určitým prostorem - viz Tabulka V, Graf 4.

Tab. II Respondenti podle pohlaví

ženy	90
muži	91
celkem	181

Graf 1 Respondenti podle pohlaví

Tab. III Respondenti podle vzdělání

	ZŠ	SŠ	VŠ
ženy	26	48	33
muži	16	27	31
celkem	42	75	64

Graf 2 Respondenti podle vzdělání

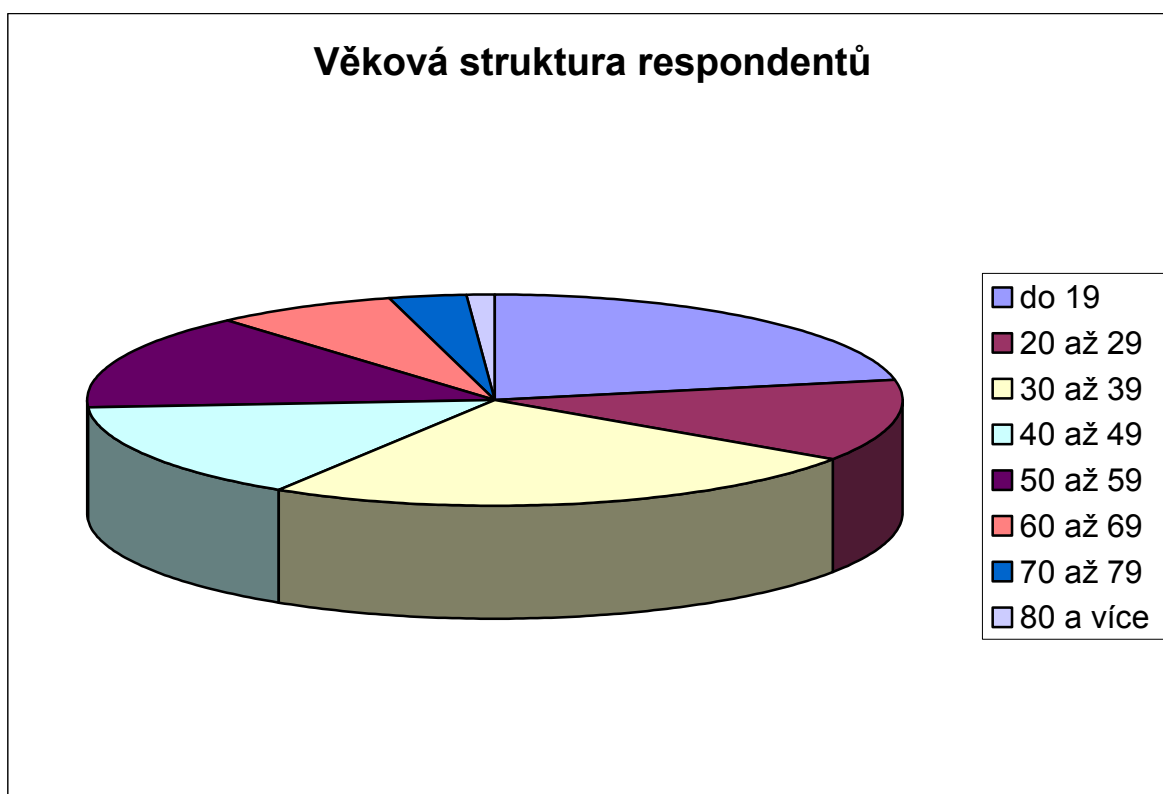
Tab. IV Věková struktura respondentů

(16 osob v dotazníku nevyplnilo datum narození, resp. ani ročník narození)

	do 19 (1987 a mladší)	20 až 29 (1986 až 1977)	30 až 39 (1976 až 1967)	40 až 49 (1966 až 1957)
ročníky				
ženy	23	15	21	15
muži	13	6	19	10
celkem	36	21	40	25

	50 až 59 (1956 až 1947)	60 až 69 (1946 až 1937)	70 až 79 (1936 až 1927)	80 a více (1926 a starší)
	15	4	1	2
	9	8	4	0
	24	12	5	2

Graf 3 Věková struktura respondentů

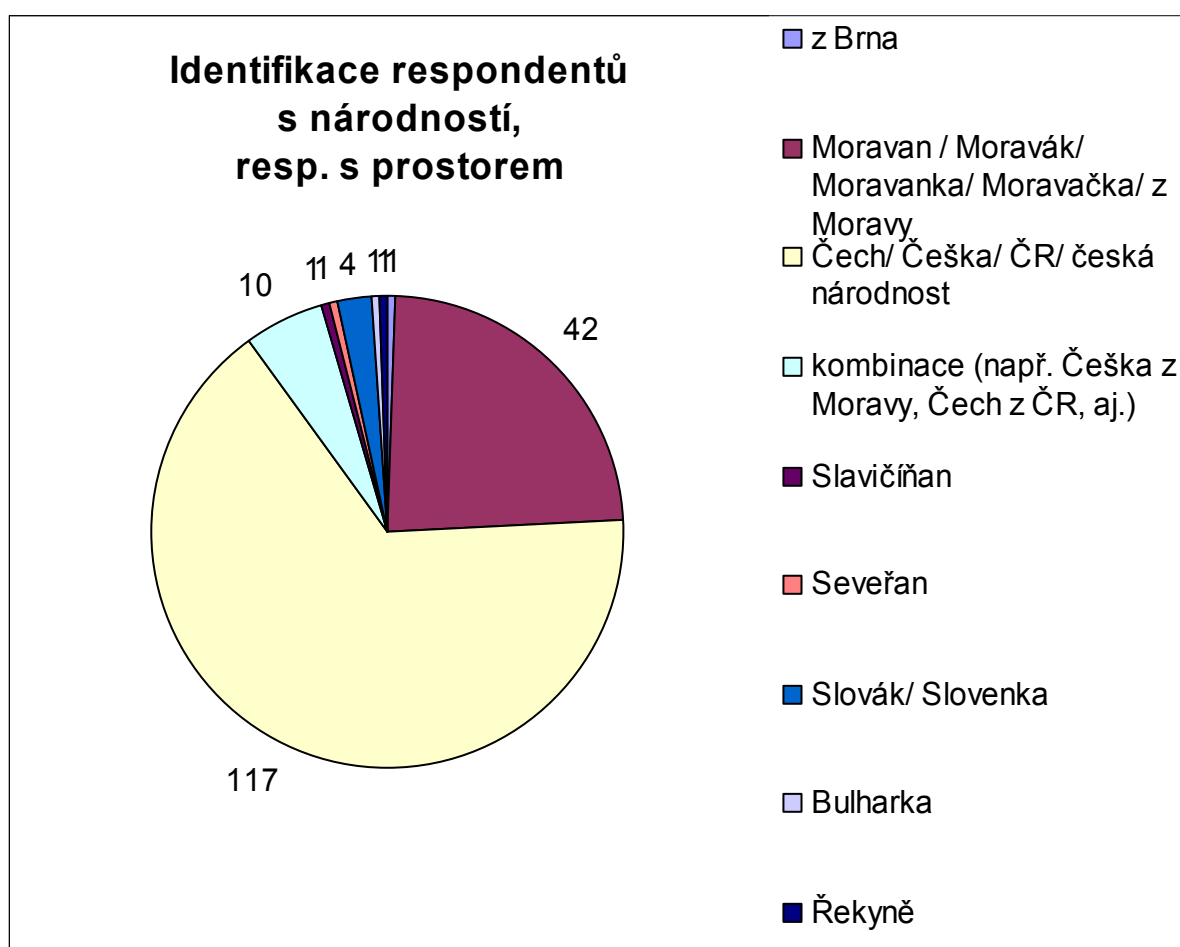

Tab. V Identifikace respondentů s národností, respektive s prostorem

z Brna	1
Moravan / Moravák/ Moravanka/ Moravačka/ z Moravy	42
Čech/ Češka/ ČR/ česká národnost	117
kombinace (např. Češka z Moravy, Čech z ČR, aj.)	10
Slavičičňan	1
Seveřan	1
Slovák/ Slovenka	4
Bulharka	1
Řekyně	1

Za zmínku zde stojí humorné drobnosti „Brňáků – kabrňáků“. Konkrétně jazyková hříčka „Slavičičňan“ - exotický druh Čičňana zkříženého se slavíkem, ve skutečnosti jde o velkého příznivce dobré muziky a kvalitního vína bez diskriminace původu. Jiný respondent „seveřanství“ vysvětlil svým obvyklým výskytem na severní polokouli planety Země.

Graf 4 Identifikace respondentů s národností, respektive s prostorem

Co se týká délky pobytu respondentů v městě Brně, naměřená průměrná hodnota je 3,39 desítek let, maximální 7 desítek let (v jedenácti případech); minimální délka bydlení respondentů v Brně, tj. doba kratší než deset let, byla zjištěna v 18 případech.

5. pád: OSLOVUJEME, VOLÁME – a dorozumíváme se českým jazykem, zjišťujeme, jaké jsou jazykové kompetence, kterými respondenti vládou kromě češtiny. V dotazníku jsem uvedla velmi jednoduchou formulaci otázky - JAKÝMI CIZÍMI JAZYKY SE DOHOVOŘÍTE (umíte si objednat jídlo a pití, představit se, poradit směr cesty apod.), s důrazem na praktické použití cizího jazyka v reálné situaci. Viz Tabulky VI a VII, Grafy 5 a 6.

Z již výše uvedených údajů o národnosti respondentů vyplývá, že český jazyk není mateřštinou všech dotazovaných minimálně v 6 případech (4x uvedena slovenská

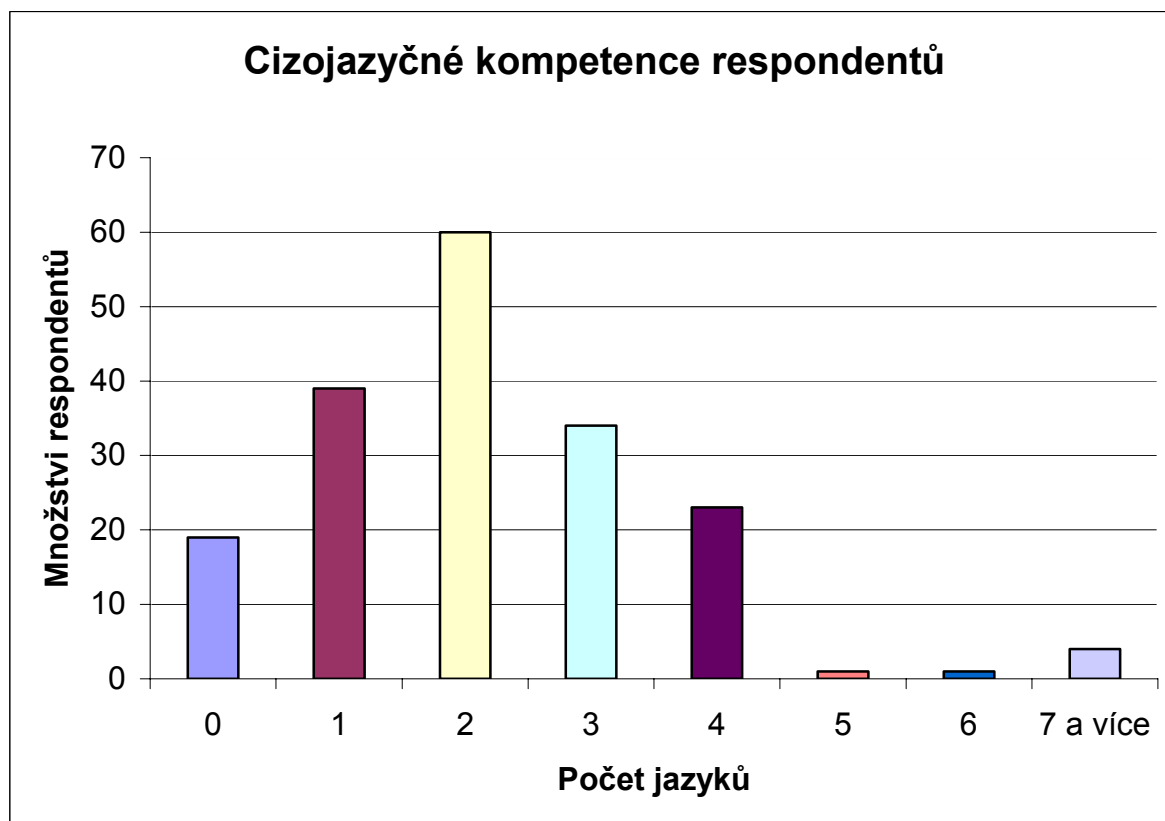
národnost, 1x bulharská, 1x řecká). Žádná z těchto 6 osob ale nevedla češtinu jako cizí jazyk, jde o neuvědomovanou, tím také nedoceňovanou kvalitu vlastních dovedností. Celkem 19 osob nevedlo žádný cizí jazyk, byli mezi nimi i vysokoškoláci.

Jeden jediný respondent uvedl svoji schopnost využít latinu (v kombinaci s angličtinou, španělštinou a ruštinou), která není typickým příkladem komunikačního média přítomnosti. Už skutečně nejsme ve středověku. Každé poznání obohacuje a znalosti latinského jazyka, kromě toho, že jsou terminologickým pokladem mnoha oborů lidské činnosti, jednoznačně usnadňují ovládnutí jazyků moderních.

Tab. VI Cizojazyčné kompetence respondentů – kvantifikace

	0	1	2	3	4	5	6	7 a více
ženy	9	23	41	18	13	1	1	1
muži	10	16	19	16	10	0	0	3
celkem	19	39	60	34	23	1	1	4

Graf 5 Cizojazyčné kompetence respondentů – kvantifikace

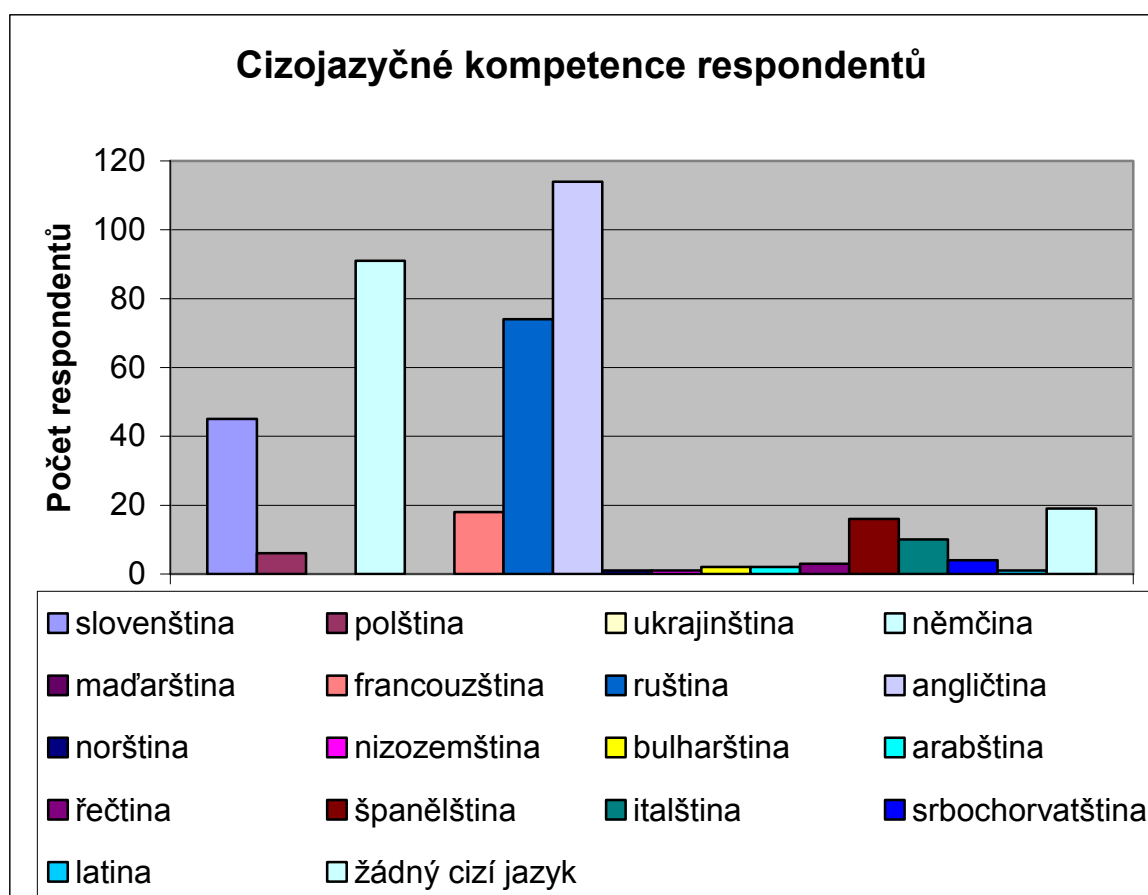
Tab. VII Cizojazyčné kompetence respondentů – analýza

slovenština	polština	ukrajinština	němčina	maďarština	francouzština	ruština	angličtina
45	6	0	91	0	18	74	114

norština	nizozemština	bulharština	arabština	řečtina	španělština	italština	srbochorvatština
1	1	2	2	3	16	10	4

Průměrně se respondenti dohovoří dvěma cizími jazyky. Jednoznačně nejfrekventovanější je výskyt dovednosti komunikovat pomocí anglického jazyka, světového jazyka, jednoho z dorozumívacích jazyků na půdě OSN, média typického jak pro hudební svět v žánru moderního popu, tak i pro pokrok obecně, zejména v oblasti informačních technologií. S určitým odstupem za angličtinou následují jazyk německý a ruština. Relativně nízký je počet těch, kdo se dokáží aktivně dorozumět slovensky. Uživateli francouzštiny a španělštiny bude s velkou pravděpodobností přibývat.

Graf 6 Cizojazyčné kompetence respondentů – analýza

6. pád: O KOM, O ČEM – o ústředních měřitelných hodnotách, o výzkumem zjišťované emocionální vzdálenosti k vybraným evropským státům a k Evropské unii. Zjištěná data viz Tabulky VIII, IX, X.

Tab. VIII

Emocionální vzdálenosti k současným sousedním státům České republiky

	SLOVENSKO	POLSKO	NĚMECKO	RAKOUSKO
1	27	5	2	6
2	76	12	15	33
3	28	24	24	32
4	22	47	39	42
5	24	65	52	46
6	1	7	11	4
7	1	9	8	7
8	1	5	13	5
9	0	3	7	1
10	0	2	9	3
slovní vyjádření	0	0	0	0
bez vyjádření	1	2	1	2
průměr	2,7	4,8	5	4

V rámci současných sousedských vztahů v sympatiích jednoznačně vítězí Slovenská republika. Tento fakt nepřekvapuje vzhledem ke společným dějinám v období Velké Moravy, Československa za časů první republiky a k éře od roku 1945 do roku 1992.

Tab. IX**Emocionální vzdálenosti k bývalým sousedům Československa**

	UKRAJINA	MAĎARSKO
1	1	4
2	8	16
3	7	27
4	24	37
5	72	77
6	13	6
7	21	3
8	7	3
9	12	2
10	13	2
slovní vyjádření	0	0
bez vyjádření	3	4
průměr	5,7	4,3

Co se týká zjištění emocionální vzdálenosti k bývalým sousedům, jsou vztahy k Ukrajině ze strany respondentů hodnoceny výrazně negativním způsobem. Jiné vnímání Maďarska by možná bylo reflektováno v současnosti na Slovensku.

Tab. X**Emocionální vzdálenosti k evropským velmocím**

	RUSKO	FRANCIE	VELKÁ BRITÁNIE
1	2	24	18
2	10	45	34
3	11	44	35
4	28	31	44
5	56	30	40
6	14	4	5
7	15	0	0
8	18	1	1
9	17	0	1
10	8	0	1
slovní vyjádření	0	0	0
bez vyjádření	2	2	2
průměr	5,7	3,1	3,5

Na jedné straně jde o státy, kterým důvěřovalo Československo od svého vzniku, s obdobnou lichou nadějí vzhlížela naše vlast k Rusku po ukončení druhé světové války.

Celkově se respondentům jeví jako emocionálně nejbližší sousední Slovenská republika (průměrem 2, 7 a nejvyšším počtem hodnocení číslem 1). Druhým nejoblíbenějším státem je Francie a na třetím místě se u dotazovaných umístila Velká Británie. Emocionálně nejvzdálenější je pro brněnské obyvatele, podle průměrných hodnot, Ukrajina a Rusko – shodně 5,7. Třetí, nejméně populární, zemí se u Brňanů stalo Německo. Přitom je zajímavé zjištění, že maximální počet desítek, které vyjadřují nejsilnější antipatie, získala Ukrajina (13), Německo (9) a Rusko (8).

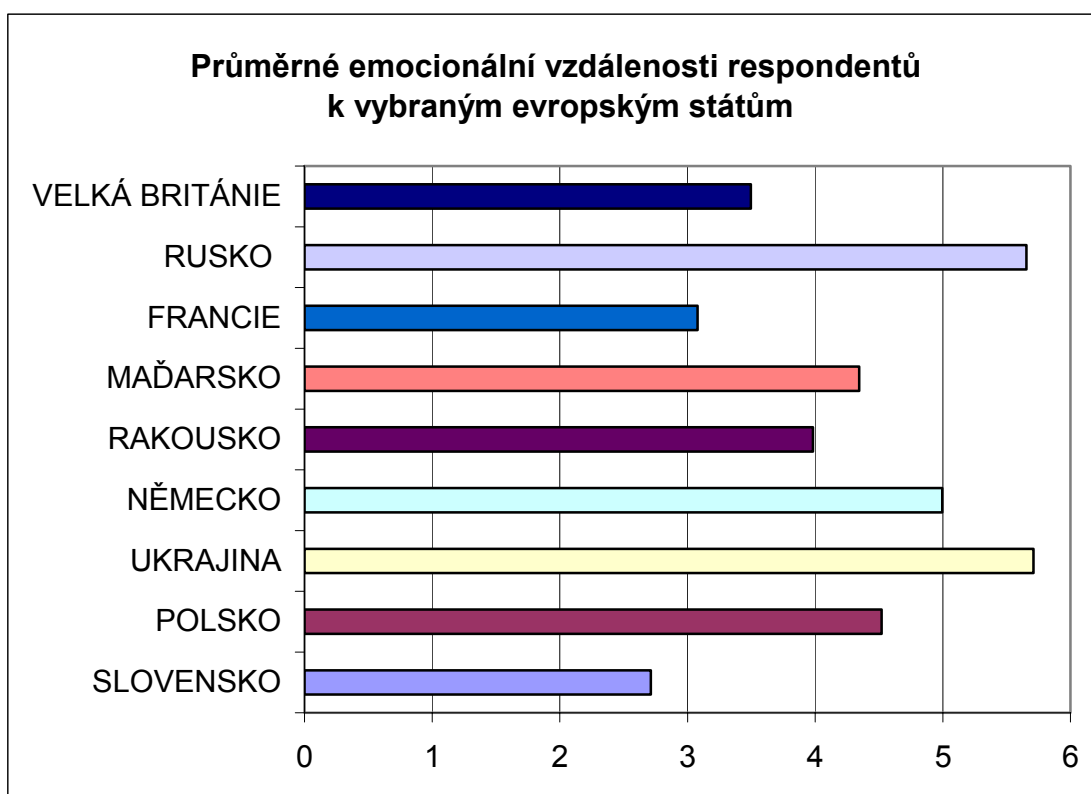
Při hodnocení vztahu k nadstátní struktuře, tj. hodnocení emocionální vzdálenosti k Evropské unii, jsem sice předpokládala určité obtíže při formulaci, ale výsledky překonaly má očekávání – viz Tabulka XI.

Tab. XI**Emocionální vzdálenosti ve vztahu k Evropské unii**

	EVROPSKÁ UNIE
1	3
2	20
3	18
4	30
5	47
6	6
7	5
8	2
9	8
10	4
slovní vyjádření	29
bez vyjádření	9
průměr	4,5

U podrobné analýzy informací o emocionální vzdálenosti k EU jsem se nehodlala spokojit s hodnotami průměru. Jednak vzhledem k vysokému počtu respondentů, kteří použili slovní vyjádření, jednak také proto, že počet těch, kteří nechali otázku bez odpovědi, byl zjištěn jako jednoznačně nejvyšší. To vedlo k rozhodnutí neuvádět průměrnou hodnotu emocionální vzdálenosti respondentů k EU v grafické podobě – viz níže, Graf 7.

Graf 7 Průměrné emocionální vzdálenosti k vybraným evropským státům

Zkreslení hodnot emocionální vzdálenosti ve vztahu k Evropské unii, více asi z důvodu jisté neobratnosti než neochotou, mi přišlo natolik významné, že jsem dále analyzovala vyjádření 29 respondentů – srovnej Tabulka XII.

Tab. XII

Potřeba vyjádřit se slovy či znakem odlišným od čísla ke vztahu k Evropské unii

pozitivní pocity		slovní vyjádření (znak) neutrální		negativní pocity	
OK/ pohoda	2	více požadavků na občany ČR	1	potíže	1
super	1	respekt	1	problémy	1
dobry	1	rozpaky	1	nesouhlas	1
sympatie	1	NIC	10		
ano/ souhlas	2	?	2		
jsem zde ráda	1	proškrtnuto	3		

Je možné vyvozovat, že naše existence ve struktuře Evropské unie zatím neposkytla občanům Brna přesvědčivé důkazy o svém opodstatnění, nenaplnila jejich potřeby, nesplnila jejich přání. Kontrastní je srovnání s vyjádřením vztahu respondentů

k městu Brnu. Na druhou stranu jsou tato zjištění pochopitelná vzhledem k tomu, že délka našeho zapojení v této nadnárodní struktuře je jiná, než délka pobytu respondentů v Brně – viz fakta na straně 34 a Tabulka XIII.

Tab. XIII Vztah respondentů k městu Brnu

pozitivní pocity	slovní vyjádření (znak)	neutrální	negativní pocity
miluju je/ miluju ho	2	nostalgickokladný	1 špatný 1
krásný/ přátelský	2	stále se lepší	1
milý noční život	1	jako k městu, kde bydlím	2
jsem patriot	5	závislost	1
milý/ pohoda/ OK	3	již jsem si zvykla	1
neměnil bych	1	čistě studijní	1
doma/ domov	3	nevyhraněný	1
rád/ ráda/ nejraději	14	nevyrovnaný	1
srdečný/ láskyplný	2	neutrální/ indiferentní	3
nejlepší	3	neznámý/ ?	2
vřelý	6		
výborný/ vynikající	4		
pozitivní / pozitivní	15		
kladný	81		
dobrý	24		

Uvědomováním si pocitů, jejich racionalizací a současně emocionálním zabarvením myšlenkových procesů je možné ovlivnit vazby k prostředí v mikro i makro měřítku. Poznáním sebe sama, toho, co je mi blízké, lokální, pozitivním prožitkem prostředí domova a bezpečí, se naplňují předpoklady pro porozumění dění vzdálenějšímu, globálnímu. Formováním pozitivních vztahů k sobě samým i k našim sousedům jsme na dobré cestě k Evropě a ke světu vůbec.

7. pád: S KÝM, ČÍM – se štěstím se mi podařilo setkat se s novými, to jest mně do té doby neznámými, lidmi i opětovně potkat důvěrně známé přátele. Společně jsme se zamýšleli nad otázkou jací jsme, zhodnotili jsme svůj komunikační potenciál a vazby, které pociťujeme k místu svého bydliště a nadnárodní stavbě evropské unie.

Líbilo se mi chodit Brnem, hledat v něm a potkávat své vlastní já v jiných osobách, dívat se do kouzelného zrcadla podle moudrosti Arthura Schopenhauera:

Každý člověk má v druhém člověku svoje zrcadlo,

ve kterém může jasně vidět svoje vlastní chyby.

Většinou se však člověk chová jako pes,

který štěká na zrcadlo v domnění,

že v něm vidí cizího psa a ne sebe.

Ráda bych nadále pokračovala v hledání nepokřivených zrcadel nového poznání, ve snaze zdokonalit sebe sama tím, že budu komunikovat o našich kvalitách a pozitivních rysech, budu naslouchat myšlenkám i tlukotu srdcí . V životě je nezbytně nutné hledat dobro a oceňovat je.

Také k tomu vybízejí autoři McKenna a Maister. Věřím, že jejich doporučení neplatí pouze v oblasti managementu a řízení lidských zdrojů: „Tleskejte každému úspěchu, nezáleží na tom, jak malému ... Je to stokrát důležitější než nějaká omezená strategie“ (2005, str. 43). Efektivní leader by, podle mé optiky, mohl být synonymem úspěšného sociálního pedagoga, který ubírá práci sociálním patologům.

4.2. Výsledná zjištění

Jednoznačně se potvrdilo pozitivní přijetí potřeby vyvážit racionální úvahy emocemi. V případě zjištění absence kladných citů, a také v případě neschopnosti komunikovat o citech, je na místě objasnit příčiny a pokusit se o nápravu. Není lhostejné, jaký mechanismus, kdo, co a jak v nás rozhoduje o tom, zda někoho milujeme či nenávidíme. Je velice nutné naučit se vnímat realitu a nezaměňovat ji s našimi iluzemi o světě. Respondenti se ochotně vyjadřovali o skutečných pocitech, jaké chovají ke svému domácímu, lokálnímu prostředí. Méně „kvalifikovaně“ se snažili vyjádřit svoje emoce ve vztahu k Evropské unii; často zazněla slova o tom, že takovýmto způsobem o nadstátní příslušnosti respondent dosud nepřemýšlel, neprocíťoval tuto skutečnost. Současný svět tvoříme my, lidé, mělo by nám všem společně jít o kultivaci komunikace o nás, o našem prostředí, o zdokonalení schopnosti přijmout sami sebe a jiné osoby jako zrcadlového obrazu nás samotných.

Z výzkumu nevyplývala přímá souvislost mezi jazykovými dovednostmi a emocionální vzdáleností, tj. projevenou sympatií/ antipatií k vybraným evropským státům. Na místě by však bylo zvýšení sebedůvěry v praktické zvládnutí jednoduché komunikační situace, na rozdíl od razítkem opatřené papírové dokumentace o dosažené míře teoretických poznatků.

Historie je skvělou učitelkou života. Také mně celý proces vzniku bakalářské práce připomínal cestu dějinami: hledání pramenů a sbírání dat (pravěký lovec a sběrač), počáteční vyhrabávání se z tmavé jeskyně plné nakupených dat ke světlu a řádu systematickým roztríděním a uspořádáním materiálu (jednotlivé architektonické slohy od robustního románského, přes zeštíhlenou a odlehčenou gotiku, dynamiku baroka až k rokoku a volbě dekorativních prvků). Díky technickému pokroku a přátelské pomoci znalců na poli počítačového eskamotérství jsem pokročila od papíru a mechanických pisadel k elektronické podobě zpracování výsledných zjištění. Miluji dějepis, ale je nutné znova prosívat to, co se nám předkládá k věření. Nelze přejímat stereotypy, zobecnění, chybné interpretace. Je třeba překonat neblahá dědictví (stigma zrady spojenců, válečných zločinů Němců, nenávisť směrem na východ, nepochopení práva Slováků na seberealizaci ve vlastním státě, aj.). **Lidstvu nikdy nestačilo a nebude stačit pouhé ohlížení se do minulosti, je třeba strategicky plánovat věci budoucí.**

4.3. Další zajímavá zjištění

Je stejně důležité to, čím se rádi chlubíme navenek, co zdůrazňujeme, jako to, co pečlivě skrýváme. Pro obyvatele Brna, které na zpřístupnění svého zajímavého a složitého podzemního systému stále ještě čeká, je tento výrok hodně symptomatický. Proto zmiňuji také skutečnosti, které se respondenti v dotaznících zdráhali uvádět – viz Tabulka XIV.

Tab. XIV Tabu nebo jen nedůvěra, strach, obava

neuvedené datum narození	16
neuvedené příjmení	21
neuvedené povolání	4
národnost	2
cizojazyčné komunikační kompetence	19
podoba	151

Je dobré zamyslet se nad tím, jak apeluje Wolf: „Tabu není, když říkáme nedávejte ruce do ohně, je to pravidlo zdravého rozumu; neboť zakázaná činnost nutně přivodí skutečné a ne imaginární zlo“ - In Člověk ve světě magie, 1992, str. 15.

U některých přírodních národů byl zaznamenán strach z toho, že získá-li výzkumník fotografii zkoumaného, ten, jehož podoba byla zcizena, přijde tímto způsobem o duši. V případě těch, kdo dobrovolně souhlasili s fotodokumentací, naopak věřím, že přispěli k oživení a oduševnění této bakalářské práce.

Současná politická scéna České republiky neprožívá právě šťastné chvíle. Dívám-li se do tváří politické reprezentace našeho státu a naslouchám-li pozorně, co se nám snaží sdělit v průběhu televizních zpravodajství, uvědomuji si, že ke mně nevysílají signály, které by se daly dešifrovat jako „sdílení a správná péče o svěřené hodnoty“.

Souhlasím s Jeřábkem, který se vyjadřuje ke komunikaci takto: „Obsah pojmu komunikace je možné chápat jako sdílení nebo spoluúčast. Komunikace je založena na vztazích a její hlavní funkcí je sdělování. Důležitý princip 'nelze nekomunikovat'

pak poukazuje na to, že jejím základem je komunikace neverbální, která se do značné míry překrývá s komunikací výrazem. Existovat tedy v tomto smyslu znamená komunikovat, resp. být ve vztazích“ (Jeřábek, 2005, str. 200). Fotografie respondentů působí jako dotek s věčností, promlouvají beze slov, na první pohled je v nich patrné poselství důvěry, lidství a optimizmu. Srovnej Tabulka XV a Příloha, Fotografie 1_0 až 49_170. Označení respektuje seřazení fotografií (1 až 49) a číselné odkazy k vyplněným dotazníkům.

Tab. XV Fotografované osoby

ženy	28	muži	19	skupinové foto	2
------	----	------	----	----------------	---

Má-li člověk něco/ někoho rád, neubrání se občas protektorskému tónu, roli mentora, který kárá a celé své okolí nabádá ke zlepšení. Respondenti, aniž by k tomu byli vyzváni, nebo přímo tázáni, se v rámci svého vyjadřování o vztahu k Brnu a tomu, co je pro Brno typické, namáhali uvést takováto doporučení – viz Tabulka XVI. Jestliže bylo poměrně snadné zjistit, co obyvatele Brna zneklidňuje a trápí, bude snad také možné adekvátně zareagovat a postarat se o úspěšnou nápravu věcí, které jsou vnímány negativně.

Tab. XVI Typický rys pro Brno

nekoncepčnost	maloměšťáctví	pořád ve stínu Prahy
špinavá přehrada	venkovanství	přeplněná MHD
málo sportovišť	neschopní politici	hnusné nádraží
rozkopanost/ nepořádek / neupravenost/ bordel/ zlepšit bezpečnost a pořádek		
cikáni a zmatek		
"pupek světa"/ to, že si obyvatelé Brna myslí, že jsou středem zeměkoule, stejně jak Pražáci		

Omen nomen aneb jméno jako osud jeho nositele. Původ označení pro město Brno není odborníky vykládán jednoznačně. Svůj vlastní poetický náhled na vznik tohoto jména odvozují od možnosti, že jak ti, kdo zde žili, tak i ti, kteří kdy toto město navštívili, zaregistrovali významné pozitivní vibrace tohoto prostředí a zvláštní účinky léčivého „brnění“ (cha, cha!).

Po mírně úsměvném výkladu nabízím seriózní jednoduchou klasifikaci příjmení respondentů na základě jazykového původu a představuji tak pestrobarevný koktejl lahodné chuti, který se neomrzí – viz Tabulka XVII.

Tab. XVII Příjmení respondentů

česká s typicky českým „Ř“	11	MINAŘÍKOVÁ, KŘÍŽOVÁ (2x), SKŘIČKOVÁ, SKŘIČKA, KOLÁŘ, ŘEZANINOVÁ, JUŘIČKOVÁ, ŠAFÁŘOVÁ, DOŠKAŘOVÁ, DOŠKAŘ
českého původu	53	ŠIMKOVÁ, ROKYTA, PODLUCKÁ, ŠLAPAL, ZAVADIL, BLECHOVÁ, PROKOPOVÁ, HRADILOVÁ, OPLUŠTILOVÁ, STEJSKALOVÁ, HROUDOVÁ, PROCHÁZKOVÁ, MOTYČKOVÁ, VALČÍK, MAZAČ, VÁLKOVÁ, MAREK, SÝKOROVÁ, SÝKORA, SLANINA, MAKOVSKÝ, BĚLEHRÁDEK, BĚLEHRÁDKOVÁ, POSPICHALOVÁ, VRŠKOVÁ, HOUŠKOVÁ, BRÁZDOVÁ, SVOBODOVÁ, KOMŮRKA, KOMŮRKOVÁ, ZAVADILOVÁ, KOPEČEK, MATOUŠEK, SMUTNÁ, KRÁLÍČKOVÁ, CHVÁTAL, NECHVÁTAL, FIALA, SEDLÁČKOVÁ, HLEDÍKOVÁ, PERNICOVÁ, RAKOVÁ, BRÁZDA, ROZSYPALOVÁ, JANÁČKOVÁ, KOHOUTOVÁ, HUDCOVÁ, SKLENSKÁ, ZLÁMALOVÁ, PROSEČOVÁ, MALÁ, DLOUHÁ, HLINKOVÁ
možná souvislost s migrací	2	NOVÁČEK, NAVRÁTILOVÁ
slovenského původu	1	BALÚCHOVÁ
německého původu	7	RODEROVÁ, GRITZ, LORENZ, KHEILOVÁ, LANG, WAGNEROVÁ, ZUERMULLER
polského původu	1	JAŠKOVÁ
řeckého původu	2	LIOLIU, ARCANIDU
odvozené od jména sousedních národů	2	POLÁKOVÁ (2x)
jihoslovanského původu	2	RAČA, ROGOŽANOVÁ
obtížněji zařaditelná	81	
nevedlo své příjmení	21	

Pozn. některé respondentky uvedly více svých příjmení.

ZÁVĚR

Lidé umírají. Umírají všichni, ať už prožívali velké a dramatické city, ať už přemýšleli o čemkoliv, už vůbec bez ohledu na to, zda byli v hledání štěstí úspěšní či nikoliv. Lidský život je stlačován pomocí času mezi dva neviditelné mezníky, narození a smrt. Žádnou z těchto hranic nemůžeme ovládnout, proto je dobré hledět na svět s radostí, hlídat si stará přátelství, hledat a nacházet nová, nepřestávat chtít prožít každý jednotlivý den s úsměvem a stihnout se v životě dobře pobavit!

Nechci zlehčováním nijak podkopávat základy svého výzkumem pracně postaveného chrámu, kterým chci oslavit první etapu svého studia sociální pedagogiky. Považuji však za důležité ujistit čtenáře této práce, že hledání brněnské dimenze evropanství byl skvělý komunikační trénink, který mne těšil, stejně jako vědomí toho, že jsem přiměla více než 300 současných obyvatel města Brna k tomu, aby se zamysleli nad tím, co pro ně toto město znamená, kdo jsou, odkud krácejí a kam jdou.

Jistá omezení ve svém zkoumání vidím v tom, že průzkum nezasáhl reprezentanty všech etnik a národností, které se v Brně vyskytují, zcela chybí vzorek populace rómské, ukrajinské, vietnamské, čínské a těch, kteří vyznávají islámské tradice. Na druhou stranu je pravděpodobné, že ani při větším snažení by se metoda dotazníku u výše uvedených respondentů asi nesešla s úspěchem.

Nashromážděný materiál v podobě dotazníků využiji v rámci dalšího studia sociální pedagogiky a aplikované psychologie. Zejména hodlám prohloubit svoje chápání termínu 'výrazový diferencál', který je Jeřábkem, v knize „Grafologie více než diagnostika osobnosti“, vztahován ke skutečnosti, že stejné slovo nese pečeť svého pisatele, má odlišný výraz a „...poukazuje na odlišný způsob a kvalitu osobnostního prožitku, který přitom nemusí být vědomý ...“(2005, str. 200).

Potřeba lásky je v každém z nás, ať už si ji lidé uvědomují, nic o ní netuší, nebo předstírají pravý opak. Pojmy blízkost a vzdálenost jsou každému srozumitelné. Udržování patřičné „distance“ je v některém případě sebeobrannou nutností (například při dodržování diskretní zóny u bankovních operací), v multikulturní společnosti, jakou se Česká republika stává, je i měřítkem ohleduplnosti a tolerance k druhým (kulturní kontext vnímání intimního prostoru v proxemice). **Emocionální vzdálenosti, které existují mezi lidmi, jsou-li poznány, mohou být úspěšně zkracovány.**

Jsem přesvědčena o provázanosti všeho dění v nás a kolem nás, a o tom, že je snazší zkvalitňovat prostředí našeho domova, víme-li, co je možné napravit. Myšlením, ovšem nikoliv jen jím, bychom se jako příslušníci druhu **Homo sapiens sapiens** měli vyznačovat i do budoucnosti. Vždyť kdo se nepoučí z minulého dění, opakuje chyby, které nerozpoznal, nepochopil, nenapravit, znepříjemňuje život sám sobě a svému okolí. **Je jistě dobré být znalcem, ještě lépe však být znalcem a současně i milovníkem života, světlem a láskou propojovat lidi navzájem, stavět mosty mezi generacemi, mosty od minulostí k přítomností až do budoucnosti.**

Nemůžeme být ve smyslu časovém, teritoriálním, ani významovém **prvními** obyvateli Brna, Evropy, planety Země. Snažme se moudře žít a chovat se tak, abychom nebyli **posledními!**

ani v černých lesích, ani v běhutých vodách jsem nelovila

a přece jsem zachytila světlo tak, že jsem se jím sama stala

na všechna proč jsem měla jediné proto

že loučit se – to nikdy se mi nechce

že ráda mám bez kraje konce

takový je můj světlolov

RESUMÉ

Předložená bakalářská práce se zabývá významem poznávání prostředí v lokálním i globálním měřítku, z pohledu historie i současnosti. Značný důraz je kladen na budování pozitivních vazeb prostřednictvím komunikace v rámci prostředí, v mezilidských vztazích. Zvýrazněna je důležitost kontinuálního mapování světa studiem jeho obyvatel, ve kterých jsou neoddělitelně prolnuty složky racionální a emoční. Autorka popisuje činitele, kteří ovlivňují vnímání vlastní identity a rozvoj humanity v rámci evropské komunity i lidstva. Původní výzkum potvrdil zájem respondentů komunikovat o emocích a vyvážit tak dosavadní výhradní koncentraci badatelů na myšlenkové pochody. Z výsledků výzkumu nevyplývala přímá souvislost mezi dovedností komunikovat cizími jazyky a projevením sympatií/ antipatií k vybraným evropským státům. Důležitým předpokladem pro tvorbu harmonického prostředí, v nás i kolem nás, jsou celoživotní koncepční humanistická výchova a vzdělání, akcentace lidství a humanity v každodenním životě a spojení úsilí všech zainteresovaných institucí a jednotlivců.

Anotace:

Lenka Minaříková, Název práce: Brněnská dimenze evropanství. (Bakalářská práce), Brno 2006, s. 55.

Bakalářská práce se zabývá významem poznávání prostředí z hlediska jeho mikro i makrostruktury, historie i současnosti a důležitostí kontinuálního mapování světa studiem jeho obyvatel, ve kterých jsou neoddělitelně prolnuty složky racionální a emocionální. Autorka na základě původního výzkumu popisuje činitele, kteří ovlivňují vnímání vlastní identity a schopnost zvnitřnění integračních procesů v rámci evropské komunity. Signifikantním faktorem pro správný vývoj a tvorbu harmonického prostředí jsou celoživotní koncepční humanistická výchova a vzdělávání, společný zájem a komunikace, koordinovaná podpora ze strany celoevropských struktur, lokálních institucí a jednotlivců.

Klíčová slova:

člověk, prostředí, časoprostorová dimenze, evropanství, susedství, lidství, identita, město Brno a jeho genius loci, emocionální vzdálenosti, antipatie, sympatie, komunikace a cizojazyčné kompetence, sdílení kulturních hodnot, globální kontext a integrační trendy, význam rozvoje společného dědictví, potřeba dalšího poznávání, koncepční celoživotní humanistické výchovy a vzdělání s aktuálním akcentem.

Annotation:

Lenka Minaříková, Topic: Brno Dimension of the Europeanship. (Bachelor work), Brno 2006, 55 pp.

This bachelor work is concerned with the importance of studying the environment from the point of view of its micro and macro structure, both its history and presence. The author focuses on the potential hidden in mapping the world throughout exploring its inhabitants and their rational and emotional sides being intertwined. On the base of the research there are featured the most significant agents that influence the perception of our own identity and ability to internalized the integration processes in the European community, the author points out at the key elements essential for building and developing harmonized environment: long life conceptual humanistic education, common interest and communication, co-ordinated support from European structures, local institutions and individuals.

Keywords:

human being, environment, dimension throughout the time and space, Europeanship, neighbourship, humanity, identity, the town of Brno and its genius loci, emotional proximities, antipathy and sympathy, communication and (foreign) language competences, sharing cultural values, global context and integration trends, importance of cultivating common heritage, needs in further studying, conceptual humanistic long life education and its topical accent.

LITERATURA

- AJŠMAN, J. *Dějiny evropských zemí do roku 1946*. Plzeň: Moudrá sova, 1995.
ISBN 80-900347-4-8.
- ČORNEJ, P. et al. *Dějiny evropské civilizace*. Díl 1. Praha: Paseka, 1995.
ISBN 80-7185-010-1.
- ČORNEJ, P. et al. *Dějiny evropské civilizace*. Díl 2. Praha: Paseka, 1995.
ISBN 80-7185-011-X.
- EIS, Z. *Malá životní klopytnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-298-X.
- GAVORA, P. *Výskumné metody v pedagogice*. Bratislava: Univerzita
Komenského 1996. ISBN 80-223-1005-0.
- GELLNER, E. A. *Nacionalismus*. Brno: Centrum pro studium demokracie
a kultury, 2003. ISBN 80-7325-023-3.
- ALDEBERT, J. et al. *Dějiny Evropy*. Praha: Argo, 1995. ISBN 80-85794-06-9.
- HLAVIČKOVÁ, Z. et al. *Nacionalismus v současných dějinách střední Evropy:
od mobilizace k identitě*. Praha: CES, 2005. ISBN 80-239-4456-8.
- JAKŠ, J. *Quo vadis Evropská unie*. Praha: ETC Publishing, 1998. ISBN 80-86006-57-3.
- JEŘÁBEK, J. *Grafologie více než diagnostika osobnosti*. Praha: Argo, 2005.
ISBN 80-7203-524-X.
- JESTŘÁB, V. *Brno – můj Amarcord*. Brno: Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-83-7.
- KOLEJKA, J. et al. *Životní prostředí – Brno 1996*. Brno: Magistrát města Brna, 1997.
- KOUKOLÍK, F. *Mravenec a vesmír*. Praha: Vyšehrad, 1997. ISBN 80-7021-182-2.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V., et al. *Člověk – prostředí – výchova*. Brno: Paido, 2001.
ISBN 80-7315-004-2.
- MACHONIN, P. *Results of a Czech-Slovak comparison: actors of social transformation
and modernisation*. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 1998.
ISBN 80-85950-44-8.
- MC KENNA, P. J. a MAISTER, D.H. *Efektivní leader*. Praha: Alfa Publishing, 2005.
ISBN 80-86851-12-5.
- NAKONEČNÝ, M. *Základy psychologie*. Praha: Academia, 1998.
ISBN 80-200-0689-3.
- WATZLAWICK, P. *Jak skutečná je skutečnost? Mylné představy, zklamání,
porozumění*. Praha: Konfrontace, 1998. ISBN 80-86088-00-6.

- WOLF, J. et al. *A B C člověka*. Praha: Orbis, 1977. ISBN 80-001277-0-3.
- WOLF, J. *Lidé pěti světadílů*. Praha: Práce, 1979.
- WOLF, J. *Abeceda národů: výkladový slovník kmenů, národností a národů*. Praha: Horizont, 1984.
- WOLF, J., et al. *Člověk ve světě magie. O historii a současnosti magie v lidské společnosti*. Praha: Unitaria, 1992. ISBN 80-900305-9-9.
- WOLF, J. *Člověk ve světě náboženství*. Praha: Unitaria, 1992. ISBN 80-001277-0-3.
- WOLF, J. *Člověk a jeho svět*. Praha: UK, 1999. ISBN 80-7184-871-9.
- WOLF, J. *Lidské rasy a rasismus v dějinách a v současnosti. Člověk a jeho svět II*. Praha: UK, 2000. ISBN 80-246-0099-4.
- WOLF, J. *Antropologie pro každý den*. Praha: ARSCI, 2004. ISBN 80-86078-42-6.
- ZRZAVÝ, J. *Proč se lidé zabíjejí. Homicida a genocida. Evoluční okno do lidské duše*. Triton, 2004. ISBN 80-7254-518-3.

Další prameny:

Mladá fronta Dnes, Praha, Nakladatel MaFra, 2006, 23.6.2006, ISSN 1210-1168

TV plus, 41, Praha, Nakladatel Ringier ČR, 2006, 7.-13.10.2006, ISSN 1212-6500.

Informační středisko EUROPE DIRECT – bezplatné volání na jednotné telefonní číslo 00 800 678 91011 z kterékoliv země EU, kde je možné přepojení na operátora, který hovoří stejným jazykem jako tazatel, vždy v čase pondělí až pátek od 9:00 do 18:30 středoevropského času.

Internetové odkazy:

<http://www.evropska-unie.cz>

<http://www.europa.eu.int>

<http://www.euroskop.cz>

<http://www.europarl.eu.int>

<http://www.europol.eu.int>

<http://www.eurojust.eu.int>

<http://www.european-convention.eu.int>

<http://www.europa.eu.int/futurum/forum>

http://ec.europa.eu/employment_social/equality/2007

<http://www.evropskestranky.cz>

<http://www.neziskovky.cz>

<http://www.pucik.cz>

<http://www.bkos.wz.cz>

<http://www.brno.cz>

<http://www.mkic.cz>

<http://www.ratolest.cz>

<http://www.lyceumrekyn.cz>

<http://www.ratolest.cz>

<http://www.rommuz.cz>

<http://www.muzejninoc.kultura-brno.cz>

<http://www.hvezdarna.cz>

<http://www.rozhlas.cz/toulky>

<http://www.mzm.cz>

<http://www.moravska-galerie.cz>

<http://www.kjm.cz>

<http://www.theworld.cz>

<http://www.archa-chantal.cz/>

<http://www.mzm.cz>

<http://www.mzk.cz>

<http://www.antropologie.cz>

<http://wolf.nazory.cz>

Přílohy

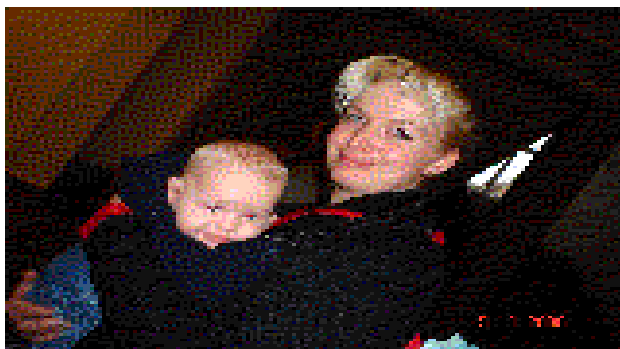

Foto 0_0

Foto 1_0

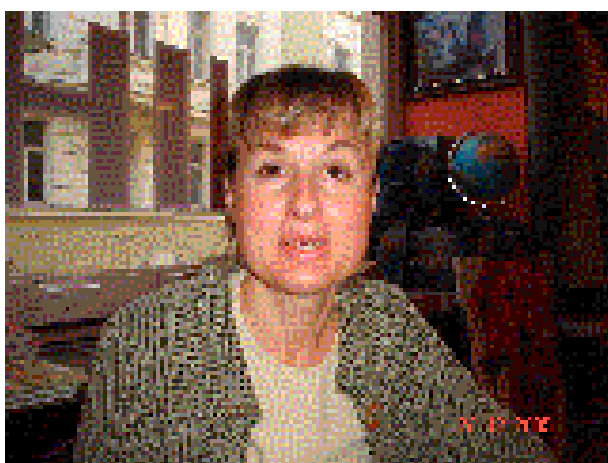

Foto 2_1

Foto 3_2

Foto 4_5

Foto 5_6

Foto 6_7

Foto 7_9

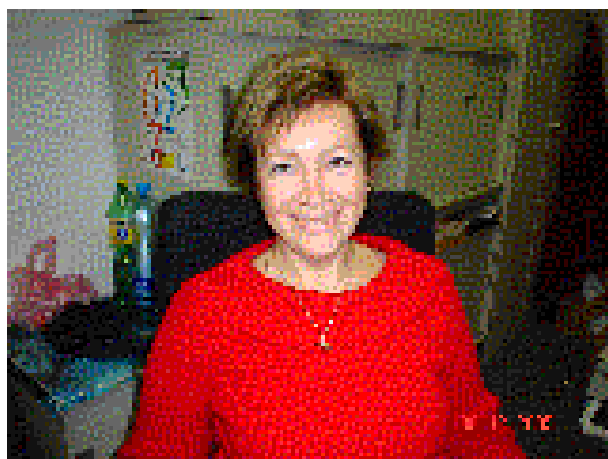

Foto 8_13

Foto 9_14

Foto 10_15

Foto 11_18

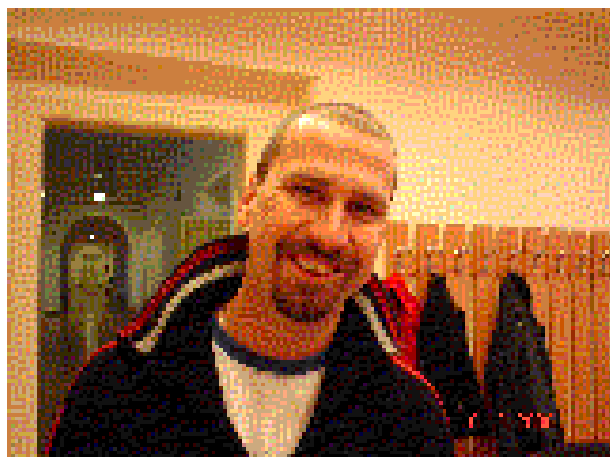

Foto 12_23

Foto 13_24

Foto 14_25

Foto 15_26

Foto 16_29

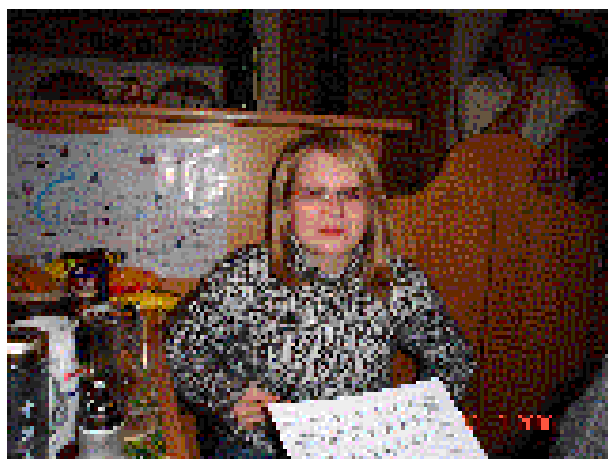

Foto 17_30

Foto 18_31

Foto 19_33

Foto 20_34

Foto 21_35

Foto 22_37

Foto 23_40

Foto 24_41

Foto 25_42

Foto 26_48

Foto 27_49

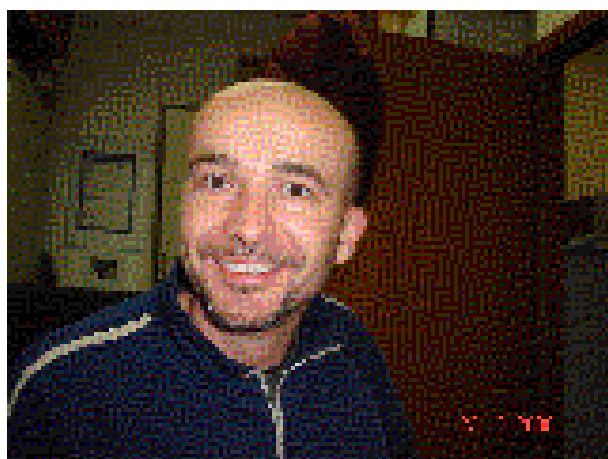

Foto 28_50

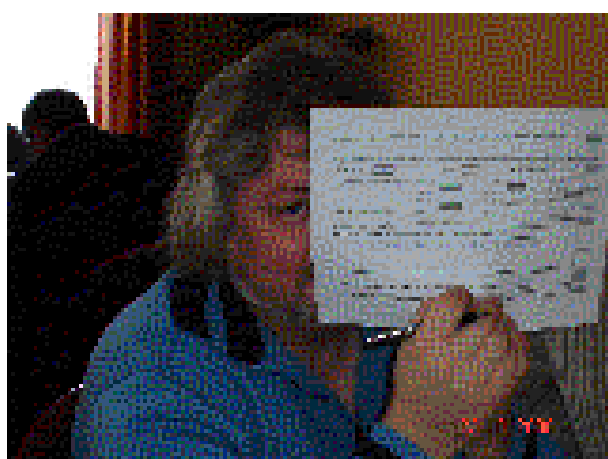

Foto 29_51

Foto 30_52

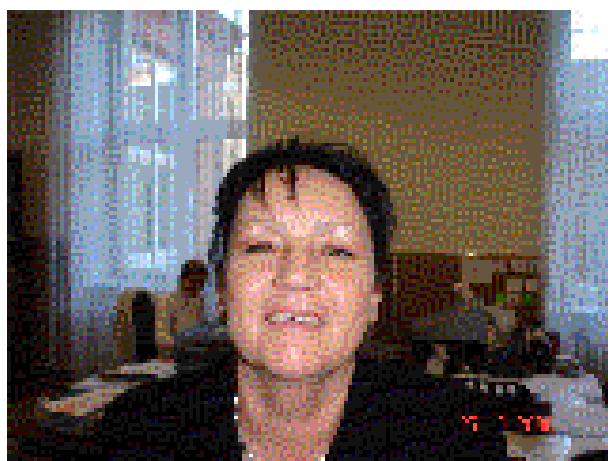

Foto 31_55

Foto 32_56

Foto 33_57

Foto 34_58

Foto 35_67

Foto 36_70

Foto 37_75

Foto 38_98

Foto 39_104

Foto 40_105

Foto 41_106

Foto 42_109

Foto 43_110

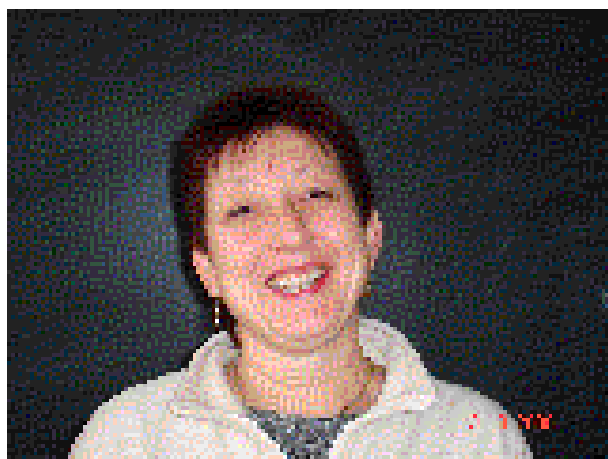

Foto 44_111

Foto 45_130

Foto 46_133

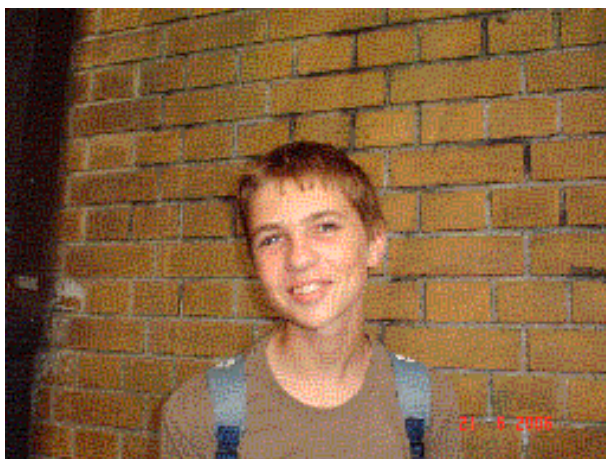

Foto 47_134

Foto 48_169

Foto 49_170